

ΑΠΟΦΑΣΗ ΤΟΥ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟΥ (δεύτερο πενταμελές τμήμα)
της 27ης Απριλίου 1995 *

Στην υπόθεση T-442/93,

Association des amidonneries de céréales de la CEE (AAC), με έδρα τις Βρυξέλλες,

Levantina Agricola Industrial SA (LAISA), εταιρία ισπανικού δικαίου, με έδρα τη Βαρκελώνη (Ισπανία),

Società piemontese amidi e derivati SpA (SPAD), εταιρία ιταλικού δικαίου, με έδρα το Cassano Spinola (Ιταλία),

Pfeifer & Langen, εταιρία γερμανικού δικαίου, με έδρα την Κολωνία (Γερμανία),

Ogilvie Aquitaine SA, εταιρία γαλλικού δικαίου, με έδρα το Bordeaux (Γαλλία),

Cargill BV, εταιρία ολλανδικού δικαίου, με έδρα το Άμστερνταμ,

Latenstein Zetmeel BV, εταιρία ολλανδικού δικαίου, με έδρα το Nijmegen (Κάτω Χώρες),

* Γλώσσα διαδικασίας: η γαλλική.

εκπροσωπούμενες από τους Michel Waelbroeck και Denis Waelbroeck, δικηγόρους Βρυξελλών, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Ernest Arendt, 8-10, rue Mathias Hardt,

προσφεύγουσες,

υποστηριζόμενες από τη

Γαλλική Δημοκρατία, εκπροσωπούμενη από την Catherine de Salins, υποδιευθύντρια στη Διεύθυνση Νομικών Υποθέσεων του Υπουργείου Εξωτερικών, με τόπο επιδόσεων στο Λουξεμβούργο τη Γαλλική Πρεσβεία, 9, boulevard du Prince-Henri,

και την

Casillo Grani Snc, εταιρία ιταλικού δικαίου, με έδρα τον San Giuseppe Vesuviano (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τους Mario Siragusa, Maurizio D'Albora και Giuseppe Scassellati-Sforzolini, δικηγόρους Ρώμης, Νεαπόλεως και Βολωνίας αντιστοίχως, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Ernest Arendt, 8-10, rue Mathias Hardt,

παρεμβαίνουσες,

κατά

Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων, εκπροσωπούμενης από τους Michel Nolin, Daniel Calleja y Crespo και Richard Lyal, μέλη της Νομικής Υπηρεσίας, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον Γεώργιο Κρεμλή, μέλος της Νομικής Υπηρεσίας, Centre Wagner, Kirchberg,

καθής,

υποστηριζομένης από την

Italgrani SpA, εταιρία ιταλικού δικαίου, με έδρα τη Νεάπολη (Ιταλία), εκπροσωπούμενη από τους Aurelio Pappalardo, δικηγόρο Trapani, Luigi Sico και Felice Casucci, δικηγόρους Νεαπόλεως, Massimo Annesi και Massimo Merola, δικηγόρους Ρώμης, με αντίκλητο στο Λουξεμβούργο τον δικηγόρο Alain Lorang, 51, rue Albert 1er,

παρεμβαίνουσα,

που έχει ως αντικείμενο την ακύρωση της απόφασεως 91/474/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 16ης Αυγούστου 1991, σχετικά με τις ενισχύσεις που χορήγησε η Ιταλική Κυβέρνηση στην εταιρεία Italgrani SpA για την ίδρυση συγκροτήματος γεωργικών προϊόντων διατροφής στο Mezzogiorno (ΕΕ 1991, L 254, σ. 14),

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ ΤΩΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΩΝ ΚΟΙΝΟΤΗΤΩΝ
(δεύτερο πενταμελές τμήμα),

συγκείμενο από τους Β. Vesterdorf, Πρόεδρο, D. P. M. Barrington, A. Saggio, H. Kirschner και Α. Καλογερόπουλο, δικαστές,

γραμματέας: J. Palacio González, υπάλληλος διοικήσεως,

έχοντας υπόψη την έγγραφη διαδικασία και κατόπιν της προφορικής διαδικασίας της 9ης Νοεμβρίου 1994,

εκδίδει την ακόλουθη

Απόφαση

Ιστορικό της διαφοράς

- 1 Προσφεύγουσες είναι μία ένωση επιχειρήσεων και έξι επιχειρήσεις που παράγουν άμυλο. Η Association des amidonneries de céréales de la CEE (Ένωση αμυλοβιομηχανιών δημητριακών της ΕΟΚ, στο εξής: AAC) συγκεντρώνει στους κόλπους της όλους τους παραγωγούς αμύλου και αμυλούχων προϊόντων της Κοινότητας, μεταξύ των οποίων συγκαταλέγονται οι λοιπές προσφεύγουσες. Η Levantina Agricola Industrial SA (στο εξής: LAISA) παράγει άμυλο αραβοσίτου, σιρόπια γλυκόζης, σιρόπια με υψηλή περιεκτικότητα μαλτόζης, ισογλυκόζης και δεξτρόζης. Η Società piemontese amidi e derivati SpA (στο εξής: SPAD) παράγει άμυλο αραβοσίτου, σιρόπια γλυκόζης, σιρόπια με υψηλή περιεκτικότητα μαλτόζης, ισογλυκόζης και δεξτρόζης. Η Pfeifer & Langen παράγει άμυλο σίτου και σιρόπια γλυκόζης. Η Ogilvie Aquitaine SA παράγει άμυλο σίτου. Η Cargill BV παράγει άμυλο αραβοσίτου, άμυλο σίτου, σιρόπια γλυκόζης και σιρόπια με υψηλή περιεκτικότητα μαλτόζης. Η Latenstein Zetmeel BV παράγει άμυλο σίτου.
- 2 Με την απόφαση 88/318/ΕΟΚ της 2ας Μαρτίου 1988, για τον νόμο αριθ. 64 της 1ης Μαρτίου 1986 για τη χορήγηση έκτακτης ενίσχυσης στο Mezzogiorno (ΕΕ 1988, L 143, σ. 37, στο εξής: απόφαση 88/318), η Επιτροπή ενέκρινε, κατ' αρχήν, ένα καθεστώς ενισχύσεων του Ιταλικού Δημοσίου υπέρ του Mezzogiorno, υπό τον όρο πάντως ότι θα τηρείται η κοινοτική ρύθμιση και ότι θα της κοινοποιούνται ορισμένα προγράμματα της αρμοδιότητας των ιταλικών περιφερειών. Προηγουμένως, η Επιτροπή, με απόφαση της 30ής Απριλίου 1987, είχε εγκρίνει την εφαρμογή του νόμου 64 της 1ης Μαρτίου 1986 (στο εξής: νόμος 64/86) στις περισσότερες από τις περιφέρειες του Mezzogiorno.
- 3 Με επιστολή της 3ης Αυγούστου 1990, η AAC απηύθυνε στην Επιτροπή καταγγελία κατά προγράμματος ενισχύσεων, το οποίο είχαν εγκρίνει στις 12 Απριλίου 1990 οι ιταλικές αρχές υπέρ της Italgrani SpA (στο εξής: Italgrani). Με

επιστολή της 17ης Ιουλίου 1990, μια επιχείρηση του τομέα των γεωργικών προϊόντων διατροφής, η Casillo Grani Snc (στο εξής: Casillo Grani), είχε ήδη καλέσει την Επιτροπή, σύμφωνα με το άρθρο 175 της Συνθήκης ΕΟΚ, να λάβει θέση έναντι των ενισχύσεων αυτών. Κατ' αίτηση της Επιτροπής, οι ιταλικές αρχές της κοινοποίησαν στοιχεία για τις ενισχύσεις που προετίθεντο να χορηγήσουν, και ειδικότερα την απόφαση της Διυπουργικής Επιτροπής Συντονισμού Βιομηχανικής Πολιτικής (στο εξής: CIP), της 12ης Απριλίου 1990, για το σχετικό πρόγραμμα επενδύσεων.

- 4 Κατά τα εν λόγω στοιχεία, οι επίμαχες ενισχύσεις αφορούσαν «προγραμματική συμφωνία» μεταξύ του αρμόδιου για τις παρεμβάσεις στο Mezzogiorno Υπουργείου και της Italgrani, σύμφωνα με τον νόμο 64/86. Με τη συμφωνία αυτή, η Italgrani ανέλαμβανε την υποχρέωση να πραγματοποιήσει στο Mezzogiorno επενδύσεις συνολικού ποσού 964,5 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών (LIT), κατανεμομένου ως εξής (σε δισεκατομμύρια LIT):

α) Τεχνικο-βιομηχανικές επενδύσεις	669,5
β) Ερευνητικά κέντρα	140,0
γ) Ερευνητικά προγράμματα	115,0
δ) Κατάρτιση προσωπικού	40,0

- 5 Οι προβλεπόμενες ενισχύσεις ανέρχονταν στο συνολικό ποσό των 522,1 δισ. LIT, από το οποίο 297 δισ. LIT αφιερώνονταν στις τεχνικο-βιομηχανικές επενδύσεις, 97,1 δισ. LIT στα ερευνητικά κέντρα, 92 δισ. LIT στα ερευνητικά προγράμματα και 36 δισ. LIT στην κατάρτιση προσωπικού.

- 6 Δεδομένου ότι οι εμπλεκόμενοι τομείς χαρακτηρίζονται από έντονο ενδοκοινοτικό εμπόριο, η Επιτροπή θεώρησε ότι οι εν λόγω επεμβάσεις συνιστούσαν

ενισχύσεις κατά την έννοια του άρθρου 92, παράγραφος 1, της Συνθήκης ΕΟΚ, βάσει δε των στοιχείων που διέθετε, έκρινε ότι δεν μπορούσαν να υπαχθούν στις παρεκκλίσεις του άρθρου 92, παράγραφος 3· δεν μπορούσαν, ειδικότερα, να υπαχθούν στις παρεκκλίσεις των διατάξεων του νόμου 64/86 κατά τους όρους του άρθρου 9 της αποφάσεως 88/318. Κατά συνέπεια, η Επιτροπή κίνησε τη διαδικασία του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης ΕΟΚ κατά των ενισχύσεων που αποσκοπούσαν:

- στη δημιουργία αμυλοποιείου και εγκαταστάσεων που θα εξυπηρετούσαν, άμεσα ή έμμεσα, την παραγωγή ισογλυκόζης,
- στην παραγωγή σποροελαίων,
- στην παραγωγή σιμιγδαλιού και αλεύρων,
- σε επενδύσεις στον τομέα του αμύλου.

Περαιτέρω, η Επιτροπή θεώρησε αμφίβολο αν ο λόγος ενισχύσεων/επενδύσεων βρισκόταν εντός των επιτρεπομένων ορίων.

- 7 Με από 23 Νοεμβρίου 1990 έγγραφό της, η Επιτροπή γνωστοποίησε στην Ιταλική Κυβέρνηση την απόφασή της να κινήσει τη διαδικασία του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης, της έταξε δε προθεσμία για την υποβολή παρατηρήσεων στο πλαίσιο της εν λόγω διαδικασίας. Ενημέρωσε τα λοιπά κράτη μέλη και τους ενδιαφερομένους τρίτους δημοσιεύοντας σχετική ανακοίνωση στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* (ΕΕ 1990, C 315, σ. 7, στο εξής: ανακοίνωση προς τους ενδιαφερομένους). Οκτώ ενώσεις, μεταξύ των οποίων συγκαταλεγόταν η ιταλική ένωση *Assochimica*, της οποίας μέλος είναι η *SPAD*, και δύο επιχειρήσεις, μεταξύ των οποίων και η *Italgrani*, υπέβαλαν παρατηρήσεις, οι οποίες κοινοποιήθηκαν στις ιταλικές αρχές στις 8 Απριλίου 1991.

- 8 Η Ιταλική Κυβέρνηση και η Italgrani άσκησαν ενώπιον του Δικαστηρίου προσφυγή περί ακυρώσεως της αποφάσεως που είχε κοινοποιηθεί στην Ιταλική Κυβέρνηση με το προαναφερθέν έγγραφο της 23ης Νοεμβρίου 1990 της Επιτροπής, με το οποίο κινήθηκε η διαδικασία του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης. Η Italgrani, στη συνέχεια, παραιτήθηκε από την προσφυγή της (C-100/91), ενώ το Δικαστήριο, με απόφαση της 5ης Οκτωβρίου 1994, υπόθεση C-47/91, Ιταλία κατά Επιτροπής (Συλλογή 1994, σ. I-4635), ακύρωσε τα σημεία Θ.3 και Θ.4 της αποφάσεως, εκτός από τα μέρη τους που αφορούσαν την ενίσχυση προς συγκέντρωση αποθεμάτων γεωργικών προϊόντων. Με τα ακυρωθέντα σημεία, συγκεκριμένα, αφενός μεν διατασσόταν η αναστολή της καταβολής των ενισχύσεων, αφετέρου δε επισημαινόταν ότι οι καταβαλλόμενες παρά την υπόδειξη αυτή ενισχύσεις υπέκειντο σε αναζήτηση από τους αποδέκτες τους και ότι υπήρχε το ενδεχόμενο το ΕΓΤΠΕ να μην αναδεχθεί τα εξ αυτών απορρέοντα κοινοτικά έξοδα.
- 9 Κατόπιν των παρατηρήσεων που κατέθεσαν στο πλαίσιο της διαδικασίας οι ιταλικές αρχές, η Επιτροπή έκρινε ότι οι ενισχύσεις για τη έρευνα, την επαγγελματική κατάρτιση και τα σπορέλαια μπορούσαν να θεωρηθούν συμβιβάσιμες προς την κοινή αγορά, καθ' ότι σύμφωνες προς τους όρους που έθετε με την απόφαση 88/318.
- 10 Με έγγραφα της 23ης και της 24ης Ιουλίου 1991, οι ιταλικές αρχές επέφεραν ουσιαδεις τροποποιήσεις στο πρόγραμμα επενδύσεων που είχαν προβλέψει αρχικά, καθώς και στις σχετικές ενισχύσεις.
- 11 Το νέο πρόγραμμα τροποποιούσε ως εξής το αρχικώς προβλεφθέν:
- κατάργηση της ενισχύσεως υπέρ της δημιουργίας αμυλοποιείου, καθώς και υπέρ του σιμιγδαλιού και των αλεύρων,
  - κατάργηση της ενισχύσεως για τη δημιουργία μονάδων εκτροφής χοίρων,
  - κατάργηση της ενισχύσεως για τη χρηματοδότηση των αποθεμάτων προϊόντων του παραρτήματος II της Συνθήκης,

- μείωση του ετήσιου δυναμικού παραγωγής αμύλου από 357 000 τόννους σε 150 000 τόννους περίπου,
- αύξηση των επενδύσεων και των ενισχύσεων υπέρ της χημείας σακχάρων (βιομηχανίας γλυκόζης) με πλήρη κατάργηση της παραγωγής ισογλυκόζης,
- αύξηση των επενδύσεων και των ενισχύσεων στον τομέα της ζυμώσεως και του κιτρικού οξέος,
- αύξηση των ενισχύσεων υπέρ των ερευνητικών προγραμμάτων.

12 Μετά τις τροποποιήσεις αυτές, οι προβλεπόμενες επενδύσεις ανέρχονταν σε 815 δισ. LIT, κατανεμόμενες ως εξής (σε δισεκατομμύρια LIT):

α) Τεχνικο-βιομηχανικές επενδύσεις	510
β) Ερευνητικά κέντρα	140
γ) Ερευνητικά προγράμματα	125
δ) Κατάρτιση προσωπικού	40

Οι προβλεπόμενες ενισχύσεις ανέρχονταν στο συνολικό ποσό των 461 δισ. LIT, από το οποίο 228,17 δισ. LIT αφιερώνονταν στις τεχνικο-βιομηχανικές επενδύσεις, 96,83 δισ. LIT στα ερευνητικά κέντρα, 100 δισ. LIT στα ερευνητικά προγράμματα και 36 δισ. LIT στην κατάρτιση προσωπικού.

- 13 Τα κυριότερα προϊόντα που προετίθετο να παράγει η Italgiani ήσαν τα ακόλουθα (σε τόννους):

Μαλτόζη	23 400
Σιρόπια με υψηλή περιεκτικότητα σε μαλτόζη	36 000
Σιρόπια φρουκτόζης	18 000
Κρυσταλλική φρουκτόζη	16 200
Μαννιτόλη	14 400
Σορβιτόλη	27 000
Άλλες γλυκόζες υδρογονούχες	18 000
Γλυκόζες και δεξτρόζες abv	9 000
Γλυκόζη για καθαρή χημεία	9 000
Ζύμες	16 500
Κιτρικό οξύ	18 000
Φυτικές πρωτεΐνες	
— συνθετική πρωτεΐνη	112 750
— λεκιθίνη	2 610
— σογέλαιο	49 590

- 14 Κατόπιν των επελθουσών τροποποιήσεων, η Επιτροπή έκρινε ότι η συμμετοχή των επιδίκων ενισχύσεων βρισκόταν στα όρια που έθετε ειδικότερα ο νόμος 64/86. Η Επιτροπή δέχτηκε, όμως, ότι δεν μπορούσε να αγνοηθεί η σχέση που υφίσταται μεταξύ του αμύλου και των προϊόντων που τυγχάνουν των επιδίκων ενισχύσεων, καθ' όσον τα προϊόντα αυτά είναι παράγωγα του αμύλου και/ή μεταποιημένα απ' αυτό. Η χορήγηση όλων των ενισχύσεων εξαρτήθηκε, επομένως, από όρους.
- 15 Κατά το πέρας της διαδικασίας, η Επιτροπή εξέδωσε την απόφαση 91/474/ΕΟΚ, της 16ης Αυγούστου 1991, σχετικά με τις ενισχύσεις που χορήγησε η Ιταλική Κυβέρνηση στην εταιρεία Italgiani για την ίδρυση συγκροτήματος γεωργικών προϊόντων διατροφής στο Mezzogiorno (ΕΕ 1991, L 254, σ. 14), που έχει το ακόλουθο διατακτικό:

«Άρθρο 1

1. Οι ενισχύσεις συνολικού ύψους 461 [δισ]εκατομμυρίων ιταλικών λιρών, που χορηγήθηκαν από την Ιταλική Κυβέρνηση στην εταιρία Italgrani για την υλοποίηση του επενδυτικού προγράμματος που προβλέπεται από την απόφαση της CIPR, της 12ης Απριλίου 1990, όπως τροποποιήθηκε διαδοχικά με τις επιστολές της 23ης και 24ης Ιουλίου 1991, συμβιβάζονται με την κοινή αγορά και μπορούν να τύχουν των παρεμβάσεων που προβλέπει ο νόμος 64/86 της 1ης Μαρτίου 1986 (παρεμβάσεις υπέρ του Mezzogiorno).

2. Εντούτοις, οι ενισχύσεις αυτές συνολικού ύψους 461 δισεκατομμυρίων ιταλικών λιρών μπορούν να χορηγηθούν παρά μόνον με την προϋπόθεση ότι κατά την υλοποίηση του προγράμματος η εταιρία Italgrani θα τηρήσει τους ακόλουθους όρους:

- τα μεταποιημένα προϊόντα αμύλου ή παράγωγα αυτού θα πρέπει να παρασκευάζονται με βάση άμυλο κοινοτικής μόνον προελεύσεως,
- η παραγωγή αμύλου στα πλαίσια του υπόψη προγράμματος της Italgrani, με προβλεπόμενη ετήσια παραγωγική ικανότητα 150 000 τόνων περσίτου, θα πρέπει να περιορισθεί αυστηρά στις ποσότητες που πωλούνται για την ικανοποίηση των αναγκών της ίδιας παραγωγής προϊόντων του αμύλου, παραγών ή/και μεταποιημένων· η παραγωγή αμύλου θα μπορεί έτσι να εξελισσεται αναλόγως των αναγκών σε παράγωγα ή/και μεταποιημένα προϊόντα και δεν μπορεί να αυξάνεται πέραν των εν λόγω αναγκών,
- ουδεμία ποσότητα αμύλου που θα έχει παραχθεί στα πλαίσια του υπόψη προγράμματος δεν θα μπορεί να διατίθεται στην αγορά (εθνική, κοινοτική ή αγορά τρίτων χωρών).

Άρθρο 2

(παραλείπεται)

Άρθρο 3

(παραλείπεται)

Άρθρο 4

(παραλείπεται).»

Διαδικασία

- 16 Υπ' αυτές τις συνθήκες, οι προσφεύγουσες άσκησαν, με δικόγραφο που κατέθεσαν στη Γραμματεία του Δικαστηρίου στις 27 Νοεμβρίου 1991, την υπό κρίση προσφυγή. Κατά της αποφάσεως της Επιτροπής άσκησαν επίσης προσφυγή ακυρώσεως η Association of Sorbitol Producers within the EC (Ένωση Παραγωγών Σορβίτη στην ΕΟΚ, στο εξής: ASPEC) και ορισμένοι παραγωγοί παραγωγών του αμύλου, καθώς και η Casillo Grani (T-435/93 και T-443/93).
- 17 Με διάταξη του Προέδρου του Δικαστηρίου της 1ης Οκτωβρίου 1992, επετράπη στη Γαλλική Δημοκρατία να παρέμβει υπέρ των προσφευγουσών. Με διατάξεις του Προέδρου του Δικαστηρίου της 8ης Φεβρουαρίου 1993, επετράπη στην Casillo Grani και την Italgrani να παρέμβουν υπέρ των προσφευγουσών και υπέρ της Επιτροπής, αντιστοίχως.
- 18 Κατ' εφαρμογήν του άρθρου 4 της αποφάσεως 93/350/Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ του Συμβουλίου, της 8ης Ιουνίου 1993, περί τροποποιήσεως της αποφάσεως 88/591/ΕΚΑΧ, ΕΟΚ, Ευρατόμ, περί ιδρύσεως Πρωτοδικείου των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (ΕΕ 1993, L 144, σ. 21), η υπόθεση παραπέμφθηκε, με διάταξη του Δικαστηρίου της 27ης Σεπτεμβρίου 1993, στο Πρωτοδικείο. Η υπόθεση ανατέθηκε στο δεύτερο πενταμελές τμήμα.

- 19 Η έγγραφη διαδικασία εξελίχθηκε, εν μέρει, ενώπιον του Δικαστηρίου και περατώθηκε με την κατάθεση, στις 3 Δεκεμβρίου 1993, των παρατηρήσεων των προσφευγουσών επί των υπομνημάτων παρεμβάσεως της Italgrani και της Casillo Grani.
- 20 Κατόπιν εκθέσεως του εισηγητή δικαστή, το Πρωτοδικείο (δεύτερο πενταμελές τμήμα) αποφάσισε να προχωρήσει στην προφορική διαδικασία χωρίς προηγούμενη διεξαγωγή αποδείξεων. Κάλεσε, όμως, τη μεν Επιτροπή να προσκομίσει έγγραφα αφορώντα την έκδοση της αποφάσεως, τους δε διαδίκους να εκφραστούν επί των συνεπειών που πρέπει να αντληθούν, για την υπό κρίση προσφυγή, από την απόφαση του Δικαστηρίου της 15ης Ιουνίου 1994, υπόθεση C-137/92 Ρ, Επιτροπή κατά BASF κ.λπ., η λεγόμενη υπόθεση «PVC» (Συλλογή 1994, σ. I-2555).
- 21 Με διάταξη του Προέδρου του δευτέρου πενταμελούς τμήματος της 28ης Σεπτεμβρίου 1994, αποφασίστηκε η προφορική διαδικασία της παρούσας υποθέσεως και των υποθέσεων T-435/93 και T-443/93 να διεξαχθεί από κοινού.
- 22 Αφού ορίστηκε δικάσιμος, ένας από τους δικηγόρους της παρεμβαίνουσας Casillo Grani, με επιστολή που κατέθεσε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 3 Οκτωβρίου 1994, γνωστοποίησε στο Πρωτοδικείο ότι η εν λόγω εταιρία είχε κηρυχθεί σε πτώχευση. Με τηλεαντίγραφο που περιήλθε στη Γραμματεία του Πρωτοδικείου στις 2 Νοεμβρίου 1994, ο δικηγόρος διαβίβασε αντίγραφο αποφάσεως του εντεταλμένου για την πτώχευση δικαστή, με την οποία διατάσσεται ο σύνδικος της πτωχεύσεως να ορίσει αντικλήτους, για την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία, τους δικηγόρους Siragusa και Scassellati-Sforzolini.
- 23 Οι κύριοι διάδικοι και η παρεμβαίνουσα Italgrani ανέπτυξαν προφορικά τα επιχειρήματά τους και τις απαντήσεις τους στις προφορικές ερωτήσεις του Πρωτοδικείου κατά τη συνεδρίαση της 9ης Νοεμβρίου 1994. Κατά το πέρας αυτής, το Πρωτοδικείο κάλεσε την Επιτροπή να προσκομίσει το τηλετύπημα της 14ης Νοεμβρίου 1986, το οποίο είχε απευθύνει στην Ιταλική Κυβέρνηση και το οποίο μνημονεύεται στη σκέψη 22 της προαναφερθείσας αποφάσεως της 5ης Δεκεμβρίου 1994, Ιταλία κατά Επιτροπής. Αφού το έγγραφο αυτό προσκομίστηκε από την Επιτροπή, οι διάδικοι εκλήθησαν να εκφραστούν επί της σημασίας του για την υπό κρίση προσφυγή.

Τα αιτήματα των διαδίκων

- 24 Οι προσφεύγουσες ζητούν από το Πρωτοδικείο:
- να ακυρώσει την απόφαση·
  - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.
- 25 Με το υπόμνημα απαντήσεως, οι προσφεύγουσες ζητούν ακόμη από το Πρωτοδικείο:
- να αναγνωρίσει το ανυπόστατον της προσβαλλομένης αποφάσεως.
- 26 Η Επιτροπή ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη ή ως αβάσιμη·
  - να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα.
- 27 Η Γαλλική Δημοκρατία ζητεί από το Πρωτοδικείο:
- να ακυρώσει την απόφαση·
  - να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα.

28 Η παρεμβαίνουσα Casillo Grani ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να αναγνωρίσει το ανυπόστατον της αποφάσεως·
- επικουρικώς, να ακυρώσει την προσβαλλόμενη απόφαση και να κηρύξει την απόφαση 88/318 ανεφάρμοστη στην υπό κρίση περίπτωση·
- να καταδικάσει την Επιτροπή στα δικαστικά έξοδα στα οποία υποβλήθηκε η Casillo Grani.

29 Η παρεμβαίνουσα Italgrani ζητεί από το Πρωτοδικείο:

- να απορρίψει την προσφυγή ως απαράδεκτη ή ως αβάσιμη·
- να καταδικάσει τις προσφεύγουσες στα δικαστικά έξοδα, περιλαμβανομένων και των της παρεμβαίνουσας.

Περί της παρεμβάσεως της Casillo Grani

30 Πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, συμφέρον προς επίλυση της διαφοράς είχε η Casillo Grani μόνον εφόσον τελούσε σε ανταγωνισμό προς την αποδέκτρια των επιδίκων ενισχύσεων εταιρία. Κατόπιν όμως της κηρύξεως της πτωχεύσεως της Casillo Grani, την οποία γνωστοποίησε στο Πρωτοδικείο ο δικηγόρος της στις 2 Νοεμβρίου 1994, το Πρωτοδικείο είναι υποχρεωμένο να διαπιστώσει ότι το συμφέρον αυτό εξέλιπε. Σύμφωνα άλλωστε με τα στοιχεία που έδωσε — κατά την προφορική διαδικασία — η παρεμβαίνουσα Italgrani, αποδέκτρια των επιδίκων ενισχύσεων εταιρία, οι επίδικες ενισχύσεις δεν της έχουν ακόμη καταβληθεί. Άρα, η απόφαση δεν μπόρεσε να επηρεάσει την ανταγωνιστική θέση της Casillo Grani ούτε πριν από την κήρυξή της σε πτώχευση.

- 31 Παρέλκει, επομένως, η εξέταση των αιτημάτων και επιχειρημάτων της Casillo Grani.

Επί του παραδεκτού

Συνοπτική έκθεση της επιχειρηματολογίας των διαδίκων

- 32 Η Επιτροπή, χωρίς να εγείρει ρητή ένσταση απαραδέκτου, αμφισβητεί το παραδεκτόν της προσφυγής. Παραπέμποντας, σχετικώς, στην απόφαση του Δικαστηρίου της 28ης Ιανουαρίου 1986, υπόθεση 169/84, Cofaz κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1986, σ. 391), η Επιτροπή εκθέτει ότι, στον τομέα των κρατικών ενισχύσεων, μόνο οι επιχειρήσεις που έχουν παίξει κάποιον ρόλο στο πλαίσιο της διοικητικής διαδικασίας και των οποίων η θέση στην αγορά επηρεάζεται ουσιωδώς από την ενίσχυση περί της οποίας διαλαμβάνει η προσβαλλόμενη απόφαση θεωρούνται ως θιγόμενες άμεσα και ατομικά, κατά την έννοια του άρθρου 173, δεύτερο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΟΚ (νυν άρθρο 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ).
- 33 Όσον αφορά την πρώτη προϋπόθεση, η Επιτροπή αναγνωρίζει ότι οι προσφεύγουσες έπαιξαν όντως, είτε άμεσα είτε έμμεσα, κάποιον ρόλο στο πλαίσιο της διαδικασίας. Η AAC, όμως, παρενέβη μόνο σχετικά με τις ενισχύσεις στην παραγωγή αμύλου, οι οποίες καταργήθηκαν. Καμμία από τις προσφεύγουσες δεν μπορεί, επομένως, να επικαλεσθεί τις παρεμβάσεις της AAC για να πληρώσει αυτή την προϋπόθεση.
- 34 Σχετικά με τη δεύτερη προϋπόθεση, η Επιτροπή υποστηρίζει ότι οι εταιρίες Pfeifer & Langen και Latenstein Zetmeel παράγουν μόνον άμυλο σίτου, παραγωγή μη επιδοτούμενη· δεν τις αφορά, άρα, άμεσα και ατομικά η απόφαση. Για τις λοιπές προσφεύγουσες εταιρίες, η Επιτροπή διαπιστώνει ότι ένα μέρος της

παραγωγής τους τελεί σε ανταγωνισμό προς την επιδοτούμενη παραγωγή. Κατά τη γνώμη της, όμως, δεν εξέθεσαν με επάρκεια τους λόγους για τους οποίους η απόφαση είναι ικανή να πλῆξει τα έννομα συμφέροντά τους επηρεάζοντας ουσιαδώς τη θέση τους στην οικεία αγορά. Κανένα πρόσφορο στοιχείο δεν προβλήθηκε προς τούτο.

- 35 Όσον αφορά ειδικότερα την AAC, η Επιτροπή παρατηρεί ότι το Δικαστήριο, ήδη με την απόφαση της 14ης Δεκεμβρίου 1962, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 16/62 και 17/62, Confédération nationale des producteurs de fruits et légumes κ.λπ. κατά Συμβουλίου (Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 829), διευκρίνισε ότι «δεν μπορεί να γίνει δεκτή η αρχή κατά την οποία μια πράξη που θίγει τα γενικά συμφέροντα ορισμένης κατηγορίας επιχειρηματιών αφορά ατομικά μια ένωση υπό την ιδιότητά της ως εκπροσώπου της κατηγορίας». Με τη δε απόφαση της 2ας Φεβρουαρίου 1988, συνεκδικασθείσες υποθέσεις 67/85, 68/85 και 70/85, Van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1988, σ. 219), το Δικαστήριο ναι μεν αναγνώρισε ότι μια περί συμβιβαστού απόφαση της Επιτροπής αφορούσε άμεσα και ατομικά έναν οργανισμό εκπροσωπούντα τα συμφέροντα ομάδας παραγωγών, στηρίχθηκε όμως σε τρεις λόγους: 1) επηρεαζόταν η θέση του οργανισμού ως διαπραγματευτή του οικείου καθεστώτος τιμών· 2) ο οργανισμός είχε συμμετάσχει ενεργά στη διαδικασία· και 3) αναγκάστηκε να ξεκινήσει νέες διαπραγματεύσεις για τις τιμές και να συνάψει νέα συμφωνία.
- 36 Η Επιτροπή επαναλαμβάνει ότι οι παρατηρήσεις της AAC αφορούσαν μόνο τις ενισχύσεις υπέρ της παραγωγής αμύλου, οι οποίες τελικά καταργήθηκαν. Επί πλέον, η AAC δεν απέδειξε ότι η θέση της επηρεαζόταν κατά τρόπο ανάλογο προς τη θέση της ενώσεως που εμπλεκόταν στην προαναφερθείσα υπόθεση Van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής. Άρα, η απόφαση της Επιτροπής δεν αφορούσε ατομικά την AAC.
- 37 Η παρεμβαίνουσα Italgrani συντάσσεται, κατ' ουσίαν, με την επιχειρηματολογία της Επιτροπής. Προσθέτει ότι οι προσφεύγουσες πλην της AAC δεν μπορούν

να επικαλεσθούν την παρέμβαση της τελευταίας, η οποία δεν μετέσχε στη διαδικασία για λογαριασμό αυτών των επιχειρήσεων, ούτε για να υπερασπίσει τα ιδιαίτερα συμφέροντά τους.

- 38 Οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι διεδραμάτισαν βαρύνοντα ρόλο κατά το προ της ασκήσεως προσφυγής στάδιο, καθ' όσον η AAC κατέθεσε καταγγελία, μετά δε τη δημοσίευση της ανακοινώσεως προς τους ενδιαφερομένους, πρόσθετες παρατηρήσεις επί του σχεδίου των επιδίκων ενισχύσεων. Συναφώς, οι προσφεύγουσες διατείνονται ότι η AAC ενήργησε ως εντολοδόχος των μελών της, των οποίων — σύμφωνα με το καταστατικό της — έχει ως σκοπό να προασπίζει τα συμφέροντα.
- 39 Οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν, στη συνέχεια, ότι η Italgrani θα βρεθεί σε άμεση σχέση ανταγωνισμού προς αυτές σε μια αγορά με έντονο πλεόνασμα. Δεδομένου ότι το προβλεπόμενο νέο παραγωγικό δυναμικό προϊόντων αμυλοβιομηχανίας (ήτοι 360 000 τόνοι ετησίως) αντιπροσωπεύει πάνω από την τωρινή συνολική παραγωγή των προϊόντων αυτών στην Ιταλία (περίπου 338 000 τόνοι ετησίως), τα δε δύο ιταλικά μέλη της AAC, ήτοι η Cerestar Italia SpA (στο εξής: Cerestar) και η SPAD, παράγουν αντιστοίχως 209 000 και 167 000 τόννους αμυλούχων προϊόντων, γίνεται ευχερώς αντιληπτή η επίπτωση την οποία θα έχουν οι ενισχύσεις στην Ιταλία. Συγκεκριμένα, το τροποποιημένο σχέδιο συνεπάγεται αύξηση της παραγωγής αμυλούχων προϊόντων της τάξεως του 7 % σε κοινοτική κλίμακα. Σε μια αγορά χαρακτηριζόμενη από έντονο πλεονάζον δυναμικό και στάσιμη ζήτηση, οι επίδικες ενισχύσεις θα νόθευαν αισθητά την κοινοτική αγορά της αμυλοβιομηχανίας και, ειδικότερα, θα έπλητταν σοβαρά τη θέση των προσφευγουσών επιχειρήσεων.
- 40 Κατά τις προσφεύγουσες, η επίδραση επί της αμυλοβιομηχανίας στο σύνολό της θα ήταν πολλώ μάλλον αισθητή που η αγορά των αμυλούχων προϊόντων χαρακτηρίζεται από δυνατότητα πλήρους υποκαταστάσεως της προσφοράς. Η ζήτηση χαρακτηρίζεται από μικρή ελαστικότητα, ούτως ώστε μια αύξηση του παραγωγικού δυναμικού θα προκαλούσε βίαια πτώση των τιμών.
- 41 Όσον αφορά την AAC, οι προσφεύγουσες επισημαίνουν ότι προσφυγή ακυρώσεως δύνανται να ασκούν και οι ενώσεις επιχειρήσεων, πολλώ μάλλον που, εν

προκειμένω, η AAC εκπροσωπεί, κατ' αυτές, όλες τις επιχειρήσεις του οικείου τομέα. Η AAC δεν παρενέβη μόνο για τις ενισχύσεις υπέρ του άμυλου· οι ενέργειές της αφορούσαν όλα τα αμυλούχα προϊόντα, όρο που συμπεριλαμβάνει τόσο το άμυλο όσο και τα παράγωγά του προϊόντα. Με τις παρατηρήσεις τους επί των υπομνημάτων παρεμβάσεως της Italgrani και της Casillo Grani, οι προσφεύγουσες προσθέτουν ότι η AAC ήταν συνομιλητής της Επιτροπής, όταν το 1986 καθιερώθηκε το νέο καθεστώς για το άμυλο, και εξακολούθησε να είναι για όλες τις κοινοτικές κανονιστικές ρυθμίσεις που επηρεάζουν τα συμφέροντα των αμυλοβιομηχανιών. Κατείχε δηλαδή θέση ανάλογη με εκείνη των ενώσεων που ενεπλέκοντο στις αποφάσεις του Δικαστηρίου της 24ης Μαρτίου 1993, υπόθεση C-313/90, CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1993, σ. I-1125), και Van der Kooy κ.λπ. κατά Επιτροπής, όπ.π.

- 42 Τέλος, οι προσφεύγουσες υποστηρίζουν ότι, όταν η Επιτροπή δεν έχει δώσει σε τρίτους ανταγωνιστές την ευκαιρία να υποβάλουν παρατηρήσεις και να μετάσχουν στη διαδικασία, αυτοί δύνανται πάντως παραδεκτώς να προσβάλουν την απόφαση που επιτρέπει μια ενίσχυση (αποφάσεις του Δικαστηρίου της 19ης Μαΐου 1993, υπόθεση C-198/91, Cook κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-2487, και της 15ης Ιουνίου 1993, υπόθεση C-225/91, Matra κατά Επιτροπής, Συλλογή 1993, σ. I-3203). Καθώς η Επιτροπή δεν έδωσε στις προσφεύγουσες την ευκαιρία να εκφραστούν επί του οριστικού προγράμματος, το ίδιο πρέπει να ισχύσει, *mutatis mutandis*, και εν προκειμένω.
- 43 Η Γαλλική Δημοκρατία δεν υπέβαλε παρατηρήσεις επί του παραδεκτού.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 44 Πρέπει να υπομνησθεί, προεισαγωγικώς, ότι το άρθρο 173, τέταρτο εδάφιο, της Συνθήκης ΕΚ επιτρέπει στα φυσικά ή νομικά πρόσωπα να προσβάλλουν αποφάσεις που απευθύνονται σ' αυτά ή που, αν και εκδίδονται ως κανονισμοί ή αποφάσεις που απευθύνονται σε άλλο πρόσωπο, τους αφορούν άμεσα και ατομικά. Κατά συνέπεια, το παραδεκτόν της υπό κρίση προσφυγής εξαρτάται από

το αν η προσβαλλόμενη απόφαση, η απευθυνόμενη στην Ιταλική Κυβέρνηση και περατώνουσα την προθεσμία που κινήθηκε βάσει του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης, τις αφορά άμεσα και ατομικά.

- 45 Ως προς το αν η προσβαλλόμενη απόφαση αφορά τις προσφεύγουσες άμεσα, είναι αλήθεια ότι — όπως υποστήριξε η *Italgani* — η απόφαση δεν μπορούσε να θέξει τα συμφέροντα των προσφευγουσών χωρίς να εκδοθούν, σε εθνικό επίπεδο, εκτελεστικά μέτρα από τη CIPR. Δεδομένου, όμως, ότι η CIPR είχε ήδη εγκρίνει, με την από 12 Απριλίου 1990 απόφασή της, το αρχικώς προβλεφθέν πρόγραμμα επενδύσεων, καθώς και τις σχετικές ενισχύσεις, και ότι οι επελθούσες στη συνέχεια τροποποιήσεις υποβλήθηκαν από τις ίδιες τις ιταλικές αρχές, η πιθανότητα να αποφασίσουν οι ιταλικές αρχές να μη χορηγήσουν τις επιτραπεύσεις με την απόφαση της Επιτροπής ενισχύσεις είναι απλώς θεωρητική, καθ' ότι δεν υπήρχε καμμία αμφιβολία ως προς τη βούληση των ιταλικών αρχών προς ενέργεια.
- 46 Πρέπει, επομένως, να αναγνωρισθεί ότι η επίδικη απόφαση αφορά, όντως, τις προσφεύγουσες άμεσα (βλ., ομοίως, την απόφαση της 17ης Ιανουαρίου 1985, υπόθεση 11/82, Πειραιϊκή-Πατραϊκή κ.λπ. κατὰ Επιτροπής, Συλλογή 1985, σ. 207). Ας προστεθεί ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η CIPR ενέκρινε, με απόφαση της 8ης Οκτωβρίου 1991, το τροποποιημένο πρόγραμμα. Περαιτέρω, παρ' όλον ότι οι επίμαχες ενισχύσεις δεν έχουν ακόμη καταβληθεί στην *Italgani*, η τελευταία διευκρίνισε, κατὰ την προφορική διαδικασία, ότι η κατάσταση αυτή οφείλεται στην απόφαση των ιταλικών αρχών να αναμείνουν την έκβαση της υπό κρίση προσφυγής.
- 47 Όσον αφορά δε το αν η επίδικη απόφαση αφορά τις προσφεύγουσες και ατομικά, πρέπει να υπομνησθεί ότι, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, πρόσωπα άλλα από τους αποδέκτες μιας αποφάσεως δεν μπορούν να ισχυριστούν ότι η απόφαση τα αφορά ατομικά, κατὰ την έννοια του άρθρου 173 της Συνθήκης, παρά μόνον αν η απόφαση αυτή τα θίγει λόγω ορισμένων ιδιαιτερώων

χαρακτηριστικών τους ή λόγω μιας πραγματικής καταστάσεως η οποία τα διακρίνει έναντι κάθε άλλου προσώπου και, ως εκ τούτου, τα εξατομικεύει κατά τρόπο ανάλογο προς αυτόν του αποδέκτη (βλ. αποφάσεις του Δικαστηρίου της 15ης Ιουλίου 1963, υπόθεση 25/62, Plaumann κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1954-1964, σ. 937, και της 18ης Μαΐου 1994, υπόθεση C-309/89, Codorniu κατά Συμβουλίου, Συλλογή 1994, σ. I-1853, σκέψη 20).

48. Επί αποφάσεων της Επιτροπής με τις οποίες περατώνεται διαδικασία κινηθείσα βάσει του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης, το Δικαστήριο έχει δεχθεί, ως στοιχεία αποδεικνύοντα ότι η απόφαση αφορά συγκεκριμένη επιχείρηση κατά την έννοια του άρθρου 173 της Συνθήκης, το γεγονός ότι η επιχείρηση αυτή υπέβαλε την καταγγελία η οποία οδήγησε στη διοικητική εξέταση, ότι υπέβαλε παρατηρήσεις και ότι οι παρατηρήσεις της επηρέασαν σε σημαντικό βαθμό την εξέλιξη της διαδικασίας, εφόσον, πάντως, η θέση της στη αγορά επηρεάζεται ουσιαστικά από την ενίσχυση που αποτελεί αντικείμενο της προσβαλλομένης αποφάσεως (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Cofaz κ.λπ. κατά Επιτροπής).
49. Ωστόσο, η απόφαση Cofaz κ.λπ. κατά Επιτροπής δεν πρέπει να ερμηνευθεί υπό την έννοια ότι οι επιχειρήσεις που δεν είναι σε θέση να αποδείξουν τη συνδρομή ομοίων περιστάσεων δεν μπορούν σε καμία περίπτωση να θεωρηθούν ως θιγόμενες ατομικά κατά την έννοια του άρθρου 173 της Συνθήκης. Πράγματι, το Δικαστήριο αναγνώρισε απλώς ότι οι επιχειρήσεις που είναι σε θέση ν' αποδείξουν τη συνδρομή τέτοιων περιστάσεων θίγονται κατά την έννοια του άρθρου 173 της Συνθήκης· αυτό δεν αποκλείει το να μπορεί μια επιχείρηση ν' αποδείξει κατ' άλλον τρόπο ότι η επίδικη απόφαση την αφορά ατομικά, επικαλούμενη ειδικές περιστάσεις που την εξατομικεύουν κατά τρόπο ανάλογο προς αποδέκτη.
50. Πρέπει να σημειωθεί, συναφώς, ότι, όπως προκύπτει από τη δικογραφία, η προσφεύγουσα εταιρία SPAD, με ετήσια παραγωγή αμυλούχων προϊόντων 160 000 τόννων περίπου, είναι ένας από τους δύο σημαντικότερους παραγωγούς των προϊόντων αυτών στην Ιταλία (η ετήσια ιταλική παραγωγή ανέρχεται σε 390 000 τόννους περίπου). Κατά τις παρατηρήσεις τις οποίες κατέθεσε, στο πλαίσιο της διαδικασίας του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης, η ιταλική ένωση Assochimica (Gruppo Chimica Agraria), της οποίας η SPAD είναι μέ-

λος, οι άλλοι σημαντικοί παραγωγοί των προϊόντων αυτών στην Ιταλία είναι η Cerestar και η Seda Manildra Europe SpA, με ετήσια παραγωγή 209 000 και 12 000 τόννους αντιστοίχως. Η Επιτροπή δεν προσκόμισε πραγματικά στοιχεία με τα οποία να αποκρούει τα στοιχεία αυτά τα σχετικά με την κατάσταση της ιταλικής αγοράς των αμυλούχων προϊόντων.

- 51 Περαιτέρω, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, η προβλεπόμενη από την Italgiani ετήσια παραγωγή αμυλούχων προϊόντων ανέρχεται σε 190 000 τόννους περίπου, πράγμα που συνεπάγεται αύξηση της ετήσιας ιταλικής παραγωγής κατά 50 % περίπου. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι μια τέτοια αύξηση δεν μπορεί να συντελεσθεί χωρίς να επηρεάσει σημαντικά την ανταγωνιστική θέση των παραγωγών που δρουν ήδη στην ιταλική αγορά.
- 52 Όσον αφορά την προσφεύγουσα SPAD, προκύπτει επίσης από τη δικογραφία ότι αυτή, πριν κινηθεί η διαδικασία του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης, είχε ασκήσει προσφυγή ενώπιον του tribunale Amministrativo Regionale del Lazio κατά της αποφάσεως της CIPI της 12ης Απριλίου 1990, που ενέκρινε το σχέδιο επενδύσεων της Italgiani και τις σχετικές ενισχύσεις. Για το ίδιο ζήτημα είχε επίσης ασκήσει προσφυγή η Cerestar. Όπως άλλωστε προκύπτει από τις παρατηρήσεις που υπέβαλε η Assochimica, αυτές οι τελευταίες στηρίζονταν σε έγγραφα τα οποία είχαν συγκεντρωθεί κατά τις διαδικασίες εκείνες. Όπως προκύπτει περαιτέρω από τις ίδιες παρατηρήσεις, τα μέλη της Assochimica ανησυχούσαν ιδιαίτερα, ως άμεσοι ανταγωνιστές, για τις ενισχύσεις που προεβλέποντο για τα αμυλούχα προϊόντα.
- 53 Ασφαλώς, το γεγονός και μόνον ότι μια πράξη είναι ικανή να επηρεάσει τις υφιστάμενες στην οικεία αγορά ανταγωνιστικές σχέσεις δεν αρκεί για να θεωρηθεί κάθε επιχειρηματίας ο οποίος τελεί σε κάποια σχέση ανταγωνισμού προς τον ωφελούμενο από την πράξη ως άμεσα και ατομικά θιγόμενος απ' αυτήν (βλ. απόφαση του Δικαστηρίου της 10ης Δεκεμβρίου 1969, συνεκδικασθείσες

υποθέσεις 10/68 και 18/68, Eridania κ.λπ. κατά Επιτροπής, Συλλογή τόμος 1969-1971, σ. 159). Εν όψει όμως των στοιχείων που προσκομίστηκαν — εν προκειμένω — σχετικά με την ιταλική αγορά των αμυλούχων προϊόντων, του ρόλου που έπαιξε η SPAD στη συμμετοχή, κατά τη διοικητική διαδικασία, της Assoc-himica και της σημαντικής αυξήσεως παραγωγικού δυναμικού την οποία θα συνεπάγονταν οι προβλεπόμενες από την αποδέκτρια των επιδίδων ενισχύσεων εταιρία επενδύσεις, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η SPAD απέδειξε τη συνδρομή ενός συνόλου στοιχείων τα οποία συνδιαμορφώνουν μια ιδιαίτερη κατάσταση, η οποία τη διακρίνει — έναντι του αμφισβητούμενου μέτρου — σε σχέση προς οποιαδήποτε άλλη επιχείρηση. Ως εκ τούτου, το Πρωτοδικείο κρίνει ότι η SPAD μπορεί να εξομοιωθεί προς αποδέκτρια της αποφάσεως, κατά την έννοια της προαναφερθείσας αποφάσεως Plaumann κατά Επιτροπής.

- 54 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι η προσφυγή είναι παραδεκτή ως προς την προσφεύγουσα SPAD.
- 55 Δεδομένου ότι πρόκειται για μία και μόνη προσφυγή, παρέλκει η εξέταση της ενεργητικής νομιμοποίησης των λοιπών προσφευγουσών (βλ. προαναφερθείσα απόφαση CIRFS κ.λπ. κατά Επιτροπής).

Επί της ουσίας

- 56 Προς στήριξη της προσφυγής τους, οι προσφεύγουσες προβάλλουν τους εξής πέντε λόγους ακυρώσεως:

— παραγνώριση των κανόνων που αφορούν τη διαδικασία εκδόσεως των αποφάσεων της Επιτροπής·

— κατάφωρη πλάνη εκτιμήσεως και παράβαση του άρθρου 92 της Συνθήκης ΕΟΚ, λόγω ελλείψεως οικονομικής θεμελιώσεως και βιωσιμότητας των προβλεπομένων επενδύσεων και λόγω ελλείψεως συνοχής του προβλεπομένου προγράμματος προς το προηγούμενο·

- ασυμβίβαστο της προσβαλλομένης απόφασης προς τους κανονισμούς επί γεωργικών θεμάτων·
- παράβαση του άρθρου 190 της Συνθήκης ΕΟΚ, καθότι η προσβαλλόμενη απόφαση είναι ανεπαρκώς αιτιολογημένη, η δε αιτιολογία της είναι αντιφατική·
- προσβολή των δικαιωμάτων των καταγγελλουσών, καθότι ουδέποτε τους παρασχέθηκε πρόσβαση στον φάκελο ή η δυνατότητα να υποβάλουν παρατηρήσεις επί του σχεδίου απόφασης.

Περί παραβάσεως των κανόνων που αφορούν τη διαδικασία εκδόσεως των αποφάσεων της Επιτροπής

Οι περιστάσεις που ώθησαν το Πρωτοδικείο να ζητήσει από την Επιτροπή να προσκομίσει εσωτερικά έγγραφα σχετικά με την τηρηθείσα διαδικασία

57 Με το υπόμνημα απαντήσεως, οι προσφεύγουσες ζήτησαν να κηρυχθεί η απόφαση ανυπόστατη — ή τουλάχιστον άκυρη — διότι κατά την έκδοσή της διεπράχθησαν ιδιαιτέρως σοβαρές και προφανείς παραβάσεις ουσιώδους τύπου. Παρέπεμψαν σχετικώς στην απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Φεβρουαρίου 1988, υπόθεση 131/86, Ηνωμένο Βασίλειο κατά Συμβουλίου, η λεγόμενη υπόθεση των «ωοπαραγωγών ορνίθων» (Συλλογή 1988, σ. 905), και στην απόφαση του Πρωτοδικείου της 27ης Φεβρουαρίου 1992, συνεκδικασθείσες υποθέσεις T-79/89, T-84/89 έως T-86/89, T-89/89, T-91/89, T-92/89, T-94/89, T-96/89, T-98/89, T-102/89 και T-104/89, BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής (Συλλογή 1992, σ. II-315), η οποία αναιρέθηκε στη συνέχεια με την απόφαση PVC. Παρατήρησαν ότι αυτός ο λόγος ακυρώσεως είναι δημοσίας τάξεως και μπορεί να προβληθεί άνευ προθεσμίας οποτεδήποτε κατά τη διαδικασία.

58 Προς στήριξη του λόγου αυτού, οι προσφεύγουσες προέβαλαν ότι, όπως προκύπτει από το υπόμνημα αντικρούσεως της Επιτροπής στην υπόθεση T-443/93,

Casillo Grani κατά Επιτροπής, στις 31 Ιουλίου 1991, ήτοι μία μόλις εβδομάδα αφότου οι ιταλικές αρχές είχαν κοινοποιήσει το νέο πρόγραμμα επενδύσεων της Italgrani καθώς και τις σχετικές ενισχύσεις, και μάλιστα την παραμονή των διακοπών της Επιτροπής, το σώμα των επιτρόπων αποφάσισε:

- να περατώσει τη διαδικασία που είχε κινηθεί βάσει του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης σχετικά με την επίμαχη ενίσχυση·
  - να εξουσιοδοτήσει τον R. Mac Sharry, το μέλος της Επιτροπής που ήταν τότε αρμόδιο επί θεμάτων γεωργίας και αγροτικής αναπτύξεως, σε συνεργασία με τον πρόεδρο, να δώσει την οριστική μορφή στην απόφαση με την οποία εγκρινόταν το νέο καθεστώς ενισχύσεων, το οποίο είχαν κοινοποιήσει οι ιταλικές αρχές, και η οποία θα περιείχε τους συνοδευτικούς όρους·
  - να ζητήσει από τις ιταλικές αρχές να υποβάλλουν στην Επιτροπή ετήσιες εκθέσεις.
- 59 Είναι, επομένως, αδιαμφισβήτητο, κατά τις προσφεύγουσες, ότι η Επιτροπή, κατά παραβίαση της αρχής της συλλογικότητας, ουδέποτε ενέκρινε το ολοκληρωμένο κείμενο της αποφάσεως. Συναφώς, οι προσφεύγουσες υπενθύμισαν ότι από την απόφαση, όπως δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων*, προκύπτει ότι αυτή εκδόθηκε στις 16 Αυγούστου 1991 «από την Επιτροπή». Οι προσφεύγουσες αναγνώρισαν ότι το άρθρο 27, πρώτο εδάφιο, του εσωτερικού κανονισμού 63/41/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 9ης Ιανουαρίου 1963 (JO 1963, 17, σ. 181), ο οποίος διατηρήθηκε προσωρινώς σε ισχύ δυνάμει του άρθρου 1 της αποφάσεως 67/426/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 6ης Ιουλίου 1967 (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/001, σ. 101), με την εν ισχύ μορφή του, η οποία προκύπτει από την απόφαση 75/461/Ευρατόμ, ΕΚΑΧ, ΕΟΚ της Επιτροπής, της 23ης Ιουλίου 1975 (ΕΕ ειδ. έκδ. 01/002, σ. 5), της επιτρέπει, με την προϋπόθεση ότι η αρχή της συλλογικής της ευθύνης θα παραμείνει άθικτη, να εξουσιοδοτεί τα μέλη της να λαμβάνουν «μέτρα διαχείρισεως ή διοικήσεως σαφώς καθορισμένα»· αμφισβήτησαν όμως ότι η επίδικη απόφαση μπορεί να χαρακτηριστεί έτσι.
- 60 Οι προσφεύγουσες υποστήριξαν ακόμη ότι, βάσει του άρθρου 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, «οι πράξεις που εγκρίνονται από την Επιτρο-

πή, σε σύνοδο (...), κυρώνονται στην ή στις γλώσσες στις οποίες το κείμενό τους είναι αυθεντικό, διά των υπογραφών του προέδρου και του γενικού γραμματέα.» Δυνάμει του άρθρου 10 του εσωτερικού κανονισμού, τα πρακτικά της συνόδου πρέπει να εγκρίνονται από το σώμα των επιτρόπων κατά την επόμενη σύνοδο. Οι υποχρεώσεις αυτές όμως προφανώς δεν τηρήθηκαν. Η απόφαση, κατά συνέπεια, πρέπει να κηρυχθεί ανυπόστατη ή, πάντως, να ακυρωθεί λόγω παραβάσεως ουσιώδους τύπου. Επικουρικώς, οι προσφεύγουσες ζήτησαν από το Πρωτοδικείο να υποχρεώσει την Επιτροπή να προσκομίσει έγγραφα καθιστώντα δυνατό τον έλεγχο της τηρήσεως όλων των τύπων.

- 61 Με το υπόμνημα ανταπαντήσεως, η Επιτροπή υποστήριξε ότι οι προσφεύγουσες ήγειραν με το υπόμνημα απαντήσεως έναν λόγο ακυρώσεως περί μη συννόμου της αποφάσεως, τον οποίον δεν είχαν επικαλεστεί με το δικόγραφο της προσφυγής. Ο λόγος αυτός είναι απαράδεκτος, εφόσον αποτελεί νέον ισχυρισμό κατά την έννοια του Κανονισμού Διαδικασίας.
- 62 Επικουρικώς, η Επιτροπή επεσήμανε ότι η αρχή της συλλογικής ευθύνης της Επιτροπής είναι θεμελιώδης για τη διαδικασία λήψεως αποφάσεων του θεσμικού αυτού οργάνου. Στην πράξη, όμως, η Επιτροπή λαμβάνει τις σημαντικότερες μόνον αποφάσεις κατά τη διάρκεια των συνεδριάσεών της. Για τις άλλες περιπτώσεις, είναι αναγκαίο, για ν' αποφευχθεί ο κίνδυνος θεσμικής παραλύσεως, να προσφεύγει σε πιο ευέλικτες διαδικασίες λήψεως αποφάσεως και συγκεκριμένα στη διαδικασία της εξουσιοδοτήσεως, την οποία ρυθμίζει το άρθρο 27 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, κατά το οποίο «η Επιτροπή δύναται, με την προϋπόθεση ότι η αρχή της συλλογικής της ευθύνης θα παραμείνει άθικτη, να εξουσιοδοτεί τα μέλη της να λαμβάνουν εξ ονόματός της και υπό τον έλεγχό της μέτρα διαχειρίσεως ή διοικήσεως σαφώς καθορισμένα».
- 63 Η Επιτροπή υποστήριξε, περαιτέρω, ότι έλαβε τις απαριθμούμενες από τις προσφεύγουσες αποφάσεις, κατά τη συνεδρίαση της 31ης Ιουλίου 1991, βάσει της εργασίας που είχε γίνει κατά τη συνεδρίαση των προϊσταμένων των γραφείων των μελών της 29ης Ιουλίου 1991 και βάσει σχεδίου πλήρους και λεπτομερούς αποφάσεως, που ήταν συντεταγμένη υπό μορφή επιστολής απευθυνομένης στις ιταλικές αρχές. Ενέκρινε έτσι, κατόπιν συσκέψεως, την απόφαση καθ' όλα της τα στοιχεία και ανέθεσε σε ένα από τα μέλη της να προβεί στην προσαρμογή του κειμένου της αποφάσεως. Επομένως, ετηρήθησαν πλήρως οι διατάξεις της Συνθήκης και του εσωτερικού κανονισμού.

64 Όσον αφορά τη φερόμενη παράβαση των άρθρων 10 και 12 του εσωτερικού κανονισμού, η Επιτροπή υποστήριξε ότι οι διατάξεις αυτές δεν έχουν το περιεχόμενο που τους αποδίδουν οι προσφεύγουσες. Συγκεκριμένα, η θεώρηση είναι απλώς εσωτερική διαδικασία της Επιτροπής, εφόσον οι διατάξεις των άρθρων 10 και 12 του εσωτερικού της κανονισμού δεν αφορούν τους τρίτους και δεν επηρεάζουν ούτε τα δικαιώματά τους ούτε τις εγγυήσεις που πρέπει να τους εξασφαλίζονται. Δεν χωρεί, επομένως, επίκληση παραβάσεως των άρθρων αυτών ενώπιον της δικαιοσύνης.

65 Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο, για να μπορέσει ν' απαντήσει στους λόγους που προέβησαν οι προσφεύγουσες, ζήτησε από την Επιτροπή να προσκομίσει το σχέδιο επιστολής προς την Ιταλική Κυβέρνηση, το οποίο είχε υποβληθεί στο σώμα των επιτρόπων κατά τη συνεδρίαση της 31ης Ιουλίου 1991, τα πρακτικά της συνεδριάσεως αυτής, την προσβαλλόμενη απόφαση, η οποία κοινοποιήθηκε στην Ιταλική Κυβέρνηση, χρονολογημένη και κεκρωμένη από τον Πρόεδρο και τον Γενικό Γραμματέα της Επιτροπής, καθώς και το «γαλάζιο δελτίο» το σχετικό με τη διαδικασία εκδόσεως αυτής της αποφάσεως.

Συνοπτική έκθεση των παρατηρήσεων που υπέβαλαν οι διάδικοι επί των εσωτερικών εγγράφων που κατέθεσε η Επιτροπή και επί της αποφάσεως PVC

66 Με τις παρατηρήσεις τους, οι προσφεύγουσες επαναλαμβάνουν την άποψή τους ότι οι υπό κρίση λόγοι ακυρώσεως πρέπει να θεωρηθούν παραδεκτοί.

67 Όσον αφορά το βάσιμο αυτών των λόγων, οι προσφεύγουσες προσθέτουν, προκαταρκτικά, στις παρατηρήσεις που ήδη υπέβαλαν με το υπόμνημα απαντήσεως ότι, όπως προκύπτει από την απόφαση PVC, τα επιχειρήματα τα οποία προβάλλει η Επιτροπή με την ανταπάντηση πρέπει να απορριφθούν, διότι — όπως δήλωσε η ίδια η Επιτροπή — τα επιχειρήματα αυτά ελήφθησαν από την αίτηση αναιρέσεως που ασκήθηκε κατά της αποφάσεως του Πρωτοδικείου στην εν λόγω υπόθεση.

- 68 Οι προσφεύγουσες ισχυρίζονται, στη συνέχεια, ότι οι διαφορές μεταξύ της πράξεως την οποία ενέκρινε το σώμα και εκείνης που κοινοποιήθηκε στους διαδίκους και δημοσιεύθηκε στην *Επίσημη Εφημερίδα των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων* είναι ακόμη σημαντικότερες απ' ό,τι ήταν στην υπόθεση PVC. Υπογραμμίζουν, σχετικώς, ότι το υποβληθέν στο σώμα σχέδιο επιστολής προς την Ιταλική Κυβέρνηση δεν ήταν συντεταγμένο υπό μορφή προτάσεως αποφάσεως, ιδίως καθότι δεν περιείχε κανένα διατακτικό. Κατά την απόφαση PVC, όμως, το γεγονός αυτό και μόνον αρκεί για να θεωρηθεί η όλη πράξη ως ανυπόστατη.
- 69 Περαιτέρω, υφίστανται πρόδηλες διαφορές μεταξύ του υποβληθέντος στο σώμα σχεδίου επιστολής και της τελικής αποφάσεως, δεδομένου ότι προστέθηκαν ουσιώδη αριθμητικά στοιχεία, άλλα μεταβλήθηκαν, ενώ προστέθηκαν ή αφαιρέθηκαν ολόκληρες παράγραφοι. Οι προσφεύγουσες, αποκρούοντας τον ισχυρισμό της Επιτροπής ότι το σώμα αποφάνθηκε βάσει σχεδίου πλήρους και εμπεριστατωμένης αποφάσεως, απαριθμούν τις κυριότερες διαφορές μεταξύ των δύο εγγράφων, συμπεραίνοντας ότι οι προσαρμογές που επήλθαν στο εγκριθέν από το σώμα κείμενο υπερβαίνουν τα όρια των απλώς ορθογραφικών και γραμματικών προσαρμογών που, κατά την απόφαση PVC, επιτρέπεται να επιφέρονται σε ένα κείμενο μετά την έγκρισή του από το σώμα.
- 70 Όσον αφορά τη φερόμενη παράβαση του άρθρου 27 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, οι προσφεύγουσες προσθέτουν στα όσα ήδη ανέπτυξαν με το υπόμνημα απαντήσεώς τους ότι τα κατατεθέντα από την Επιτροπή έγγραφα προδίδουν ότι το ανατεθέν στον Mac Sharry έργο περιείχε, στην πραγματικότητα, την εξουσία να λάβει μόνος του — και χωρίς να υπάρχει πρόταση αποφάσεως — απόφαση εξ ονόματος της Επιτροπής· η εξουσιοδότηση δεν υποχρέωνε καν το μέλος της Επιτροπής να λάβει υπόψη το σχέδιο επιστολής. Ένα τέτοιο έργο δεν μπορεί να θεωρηθεί ούτε ως πράξη διοικήσεως ή διαχειρίσεως, ούτε ως σαφώς καθορισμένο έργο και δεν μπορούσε, επομένως, δυνάμει του εν λόγω άρθρου, να ανατεθεί σε ένα μόνο μέλος της Επιτροπής.
- 71 Τέλος, κατά τις προσφεύγουσες, από τα κατατεθέντα από την Επιτροπή έγγραφα προκύπτει αφενός μεν ότι δεν τηρήθηκε η διαδικασία θεωρήσεως του άρθρου 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, αφετέρου δε ότι δεν

τηρήθηκε το γλωσσικό καθεστώς· συγκεκριμένα, το σχέδιο επιστολής προς την Ιταλική Κυβέρνηση ήταν, κατά το μεγαλύτερο μέρος του, συντεταγμένο στη γαλλική, ενώ η μόνη γλώσσα στην οποία το κείμενο ήταν αυθεντικό ήταν, εν προκειμένω, η ιταλική.

- 72 Με τις παρατηρήσεις της, η Επιτροπή επαναλαμβάνει τον ισχυρισμό της ότι οι υπό κρίση λόγοι ακυρώσεως προβλήθηκαν εκπροθέσμως και ότι είναι, επομένως, απαράδεκτοι, δυνάμει του άρθρου 48, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου. Συγκεκριμένα, οι προσφεύγουσες τους προέβαλαν για πρώτη φορά με το υπόμνημα απαντήσεως, χωρίς να στηρίζονται σε κανένα νέο νομικό ή πραγματικό στοιχείο, το οποίο να αποκαλύφθηκε κατά τη διάρκεια της διαδικασίας, αφού όλα τα προβληθέντα στοιχεία ήταν ήδη γνωστά όταν κατατέθηκε το δικόγραφο της προσφυγής. Συναφώς, η Επιτροπή διατείνεται ακόμη ότι η προαναφερθείσα απόφαση του Πρωτοδικείου BASF κ.λπ. κατά Επιτροπής επ' ουδενί λόγω μπορεί να θεωρηθεί ως νέο στοιχείο κατά την έννοια του άρθρου 48 του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου.
- 73 Παραπέμποντας στην απόφαση του Δικαστηρίου της 30ής Σεπτεμβρίου 1982, υπόθεση 108/81, *Amylum* κατά Συμβουλίου (Συλλογή 1982, σ. 3107), η Επιτροπή τονίζει ότι ο νέοι αυτοί ισχυρισμοί, οι οποίοι προβλήθηκαν εκπροθέσμως, δεν μπορούν να θεωρηθούν ως δημοσίας τάξεως. Όπως προκύπτει ακόμη από την απόφαση PVC, οι φερόμενες διαδικαστικές πλημμέλειες τις οποίες επικαλούνται οι προσφεύγουσες, ούτως ή άλλως, δεν συνεπάγονται το ανυπόστατον της προσβαλλομένης αποφάσεως.
- 74 Επικουρικώς, όσον αφορά το βάσιμον των λόγων ακυρώσεως, η Επιτροπή υπενθυμίζει ότι το επίδικο πρόγραμμα ενισχύσεων επετράπη κατ' εφαρμογήν του γενικού καθεστώτος ενισχύσεων που είχε ήδη εγκριθεί το έργο της, επομένως, περιορίστηκε στην πιστοποίηση της συμφωνίας του ατομικού προγράμματος ενισχύσεων προς το προορηθέν γενικό καθεστώς. Συγκεκριμένα, ο λόγος που δικαιολόγησε την κίνηση της διαδικασίας του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης ήταν ότι οι αρχικώς προβλεπόμενες ενισχύσεις φαίνεται πως δεν τηρούσαν τους όρους του γενικού καθεστώτος. Εάν το πρόγραμμα ενισχύσεων είχε υποβληθεί αρχικά με την τωρινή του μορφή, όπως τροποποιήθηκε από τις ιταλικές αρχές, οι υπηρεσίες της Επιτροπής θα πληροφορούσαν απλώς τον καταγγέλλοντα ότι το σχέδιο ήταν σύμφωνο με το ήδη εγκεκριμένο γενικό καθεστώς. Επομένως, η εξέταση του τροποποιημένου προγράμματος ενισχύσεων δεν ενείχε πλέον καμμία άσκηση διακριτικής ευχερείας, αλλ' αποτελούσε απλό μέτρο διαχειρίσεως.

- 75 Η Επιτροπή συμπεραίνει από τα ανωτέρω, παραπέμποντας και στην απόφαση του Δικαστηρίου της 23ης Σεπτεμβρίου 1986, υπόθεση 5/85, AKZO Chemie κατά Επιτροπής (Συλλογή 1986, σ. 2585), ότι θεμιτό ήταν να εκδοθεί η απόφαση κατ' εξουσιοδότηση. Η λύση αυτή ήταν πολλώ μάλλον επιβεβλημένη που οι περιπτώσεις εφαρμογής των γενικών καθεστώτων ενισχύσεων αριθμούνται κατά χιλιάδες· είναι, επομένως, αναγκαίο ν' ακολουθείται η διαδικασία εξουσιοδότησεως, για ν' αποφεύγεται η παράλυση της λειτουργίας της Επιτροπής σ' αυτόν τον τομέα. Επ' αυτού, η Επιτροπή διατείνεται ακόμη ότι η απόφαση PVC απέκλεισε τη διαδικασία εξουσιοδότησεως μόνο για αποφάσεις με τις οποίες διαπιστώνεται παράβαση του άρθρου 85 της Συνθήκης και επιβάλλεται κύρωση. Με την εν λόγω απόφαση, συγκεκριμένα, το Δικαστήριο δεν έδωσε ορισμό της εννοίας των μέτρων διαχειρίσεως που είναι επιτρεπτό να εκδίδονται, δυνάμει του άρθρου 27 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, κατ' εξουσιοδότηση· η διεξαγωγή αποδείξεων, για την οποία γίνεται λόγος στην εν λόγω απόφαση του Δικαστηρίου, μνημονεύεται απλώς ως παράδειγμα μέτρων διαχειρίσεως.
- 76 Ακόμη επικουρικότερα, η Επιτροπή διατείνεται ότι η απόφαση εκδόθηκε βάσει λεπτομερούς και διεξοδικού σχεδίου επιστολής· επομένως, και αν ακόμα υποτεθεί πως για την έκδοση της αποφάσεως δεν είχε δοθεί εξουσιοδότηση, δεν υπήρξε παραβίαση της αρχής της συλλογικότητας. Δεδομένου άλλωστε ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν πλήττει ιδιαίτερα τις προσφεύγουσες, ούτε η έλλειψη κυρώσεως, ούτε οι τροποποιήσεις που επήλθαν στο κείμενο μετά τη σύσκεψη του σώματος των επιτρόπων μπορούν να θεωρηθούν ως στοιχεία δυνάμενα να επηρεάσουν τη νομιμότητά της.
- 77 Τέλος, η Επιτροπή ισχυρίζεται ότι από την απόφαση PVC σαφώς προκύπτει ότι τέτοια ενδεχόμενα τυπικά ελαττώματα, ούτως ή άλλως, δεν συνεπάγονται το ανυπόστατον της προσβαλλομένης αποφάσεως.

Εκτίμηση του Πρωτοδικείου

- 78 Πρέπει, προεισαγωγικώς, να υπομνησθεί ότι, δυνάμει του άρθρου 48, παράγραφος 2, πρώτο εδάφιο, του Κανονισμού Διαδικασίας του Πρωτοδικείου,

«κατά τη διάρκεια της δίκης απαγορεύεται η προβολή νέων ισχυρισμών, εκτός αν στηρίζονται σε νομικά και πραγματικά στοιχεία που ανέκλυψαν κατά τη διαδικασία».

79 Στην υπό κρίση περίπτωση, οι προσφεύγουσες δεν προέβαλαν, με το δικόγραφο της προσφυγής τους, κανένα ισχυρισμό περί παραβάσεως των κανόνων που διέπουν τη διαδικασία εκδόσεως αποφάσεων της Επιτροπής. Προέβαλαν τους εν λόγω ισχυρισμούς, με το υπόμνημα απαντήσεως, στηριζόμενες στο υπόμνημα αντικρούσεως της Επιτροπής στην υπόθεση T-443/93, Casillo Grani κατά Επιτροπής, από το οποίο προκύπτει ότι το σώμα των επιτρόπων, κατά τη συνεδρίαση της 31ης Ιουλίου 1991, αφενός μεν έλαβε θέση βάσει σχεδίου επιστολής προς την Ιταλική Κυβέρνηση, αφετέρου δε αποφάσισε να εξουσιοδοτήσει τον R. Mac Sharry να επεξεργαστεί την τελική τυπική μορφή της αποφάσεως με την οποία θα εγκρινόταν το νέο καθεστώς ενισχύσεων. Παρ' όλον ότι η Επιτροπή διατείνεται ότι οι εξεταζόμενοι εδώ λόγοι ακυρώσεως δεν στηρίζονται σε νέα πραγματικά στοιχεία, ουδόλως απέδειξε ότι τα στοιχεία αυτά, τα σχετικά με τη διαδικασία εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, ήταν γνωστά στις προσφεύγουσες πριν την κατάθεση του δικογράφου της προσφυγής. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, περαιτέρω, ότι τα έγγραφα που ήταν προηγουμένως προσιτά στις προσφεύγουσες δεν περιείχαν κανένα στοιχείο που ν' αποδεικνύει ότι αυτές ηδύναντο ή όφειλαν να γνωρίζουν, πριν τους ανακοινωθεί το υπόμνημα αντικρούσεως στην υπόθεση T-443/93, Casillo Grani κατά Επιτροπής, ότι η απόφαση είχε εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση και ότι το συλλογικό όργανο είχε αποφανθεί βάσει μόνον σχεδίου επιστολής προς την Ιταλική Κυβέρνηση.

80 Τα αποκαλυφθέντα κατ' αυτόν τον τρόπο στοιχεία ήγειραν όντως σοβαρές αμφιβολίες ως προς τη νομιμότητα της διαδικασίας εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως· υπ' αυτές δε τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο κάλεσε την Επιτροπή να προσκομίσει τα σχετικά εσωτερικά έγγραφα, ώστε να μπορέσουν οι προσφεύγουσες ν' αναπτύξουν τους εν προκειμένω ισχυρισμούς τους με την οριστική τους μορφή. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, κατά συνέπεια, ότι οι εν λόγω ισχυρισμοί στηρίζονται σε πραγματικά στοιχεία που αποκαλύφθηκαν κατά τη διάρκεια της διαδικασίας και ότι, επομένως, δεν προβλήθηκαν εκπροθέσμως (βλ., στην ίδια κατεύθυνση, την προαναφερθείσα απόφαση PVC, σκέψεις 57 έως 60).

81 Όσον αφορά το βάσιμον των ισχυρισμών αυτών, το Πρωτοδικείο υπενθυμίζει ότι το άρθρο 12 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής, υπό τη μορφή με

την οποία ίσχυε κατά τον χρόνο εκδόσεως της προσβαλλομένης αποφάσεως, ορίζει τα εξής: «Οι πράξεις που εγκρίνονται από την Επιτροπή, σε σύνοδο ή διά της εγγράφου διαδικασίας, κυρώνονται στην ή στις γλώσσες στις οποίες το κείμενό τους είναι αυθεντικό, διά των υπογραφών του προέδρου και του γενικού γραμματέα.» Κατά συνέπεια, κύρωση δεν απαιτείται για πράξεις που εκδίδονται κατ' εξουσιοδότηση. Επειδή η προσβαλλόμενη πράξη δεν κυρώθηκε, η δε Επιτροπή ισχυρίστηκε πως η απόφαση εκδόθηκε κατ' εξουσιοδότηση, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι πρέπει να εξεταστεί αρχικά αν η απόφαση μπορούσε να εκδοθεί νομίμως κατ' εξουσιοδότηση.

- 82 Συναφώς, πρέπει να επισημανθεί, πρώτον, ότι, όπως παρατήρησε το Δικαστήριο με τις προαναφερθείσες αποφάσεις AKZO Chemie κατά Επιτροπής και PVC, η λειτουργία της Επιτροπής διέπεται από την αρχή της συλλογικότητας, η οποία απορρέει από το άρθρο 17 της Συνθήκης της 8ης Απριλίου 1965, περί ιδρύσεως ενιαίου Συμβουλίου και ενιαίας Επιτροπής των Ευρωπαϊκών Κοινοτήτων (JO 1967, 152, σ. 2), διάταξη που τώρα έχει αντικατασταθεί από το άρθρο 163 της Συνθήκης ΕΚ· το άρθρο 17 όριζε: «Η Επιτροπή αποφασίζει με την πλειοψηφία του αριθμού των μελών που προβλέπεται στο άρθρο 157. Η Επιτροπή συνεδριάζει εγκύρως, όταν είναι παρόντα όσα μέλη απαιτούνται από τον κανονισμό της.»
- 83 Με τις ίδιες αποφάσεις, το Δικαστήριο διευκρίνισε ότι η καθιερούμενη ως άνω αρχή της συλλογικότητας στηρίζεται στην ισότιμη συμμετοχή των μελών της Επιτροπής στη λήψη αποφάσεων, συνεπάγεται δε, μεταξύ άλλων, αφενός μεν ότι οι αποφάσεις πρέπει να είναι προϊόν κοινής συσκέψεως, αφετέρου δε ότι όλα τα μέλη του συλλογικού οργάνου φέρουν συλλογική πολιτική ευθύνη για το σύνολο των εκδιδόμενων αποφάσεων.
- 84 Δεύτερον, πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως προκύπτει από πάγια νομολογία, η χρήση της διαδικασίας εξουσιοδοτήσεως για την έκδοση μέτρων διαχειρίσεως ή διοικήσεως συμβιβάζεται με την αρχή της συλλογικότητας. Όπως υπέμνησε το Δικαστήριο με την προαναφερθείσα απόφαση AKZO Chemie κατά Επιτροπής, «αυτό το σύστημα εξουσιοδοτήσεως, το οποίο περιορίζεται σε καθορισμένες κατηγορίες πράξεων διοικήσεως και διαχειρίσεως, γεγονός που αποκλείει εξ ορισμού τις αποφάσεις αρχής, φαίνεται αναγκαίο, αν ληφθεί υπόψη η σημαντική αύξηση του αριθμού των πράξεων αποφασιστικού χαρακτήρα που η Επιτροπή καλείται να λάβει, προκειμένου να μπορεί να εκπληρώσει τα καθήκοντά της» (σκέψη 37).

- 85 Πρέπει, επομένως, να εξετασθεί, στη συνέχεια, αν η προσβαλλόμενη απόφαση μπορεί να θεωρηθεί ως μέτρο διαχειρίσεως ή διοικήσεως.
- 86 Συναφώς, πρέπει να σημειωθεί ότι, όσον αφορά την εξέταση από την Επιτροπή των ατομικών περιπτώσεων εφαρμογής ενός γενικού καθεστώτος ενισχύσεων, το Δικαστήριο έχει ήδη κρίνει ότι η Επιτροπή υποχρεούται, κατ' αρχάς και πριν κινήσει οποιαδήποτε διαδικασία, να περιοριστεί στον έλεγχο του αν η ενίσχυση καλύπτεται από το γενικό καθεστώς και πληροί τις προϋποθέσεις που ορίζονται στην απόφαση με την οποία αυτό εγκρίθηκε (βλ. προαναφερθείσα απόφαση Ιταλία κατά Επιτροπής). Ομοίως, και μετά την κίνηση της διαδικασίας του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης, δεν θα εξασφαλιζόταν η τήρηση της αρχής της δικαιολογημένης εμπιστοσύνης και της ασφάλειας δικαίου, αν η Επιτροπή μπορούσε να επανεξετάσει την απόφαση με την οποία έχει εγκρίνει το γενικό καθεστώς. Κατά συνέπεια, αν το ενδιαφερόμενο κράτος μέλος προτείνει τροποποιήσεις στο σχέδιο ενισχύσεως, όταν αυτό εξετάζεται κατά το άρθρο 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης, η Επιτροπή οφείλει κατ' αρχάς να εκτιμήσει αν, και με αυτές τις τροποποιήσεις, το σχέδιο εξακολουθεί να καλύπτεται από την απόφαση εγκρίσεως του γενικού καθεστώτος. Αν όντως καλύπτεται, η Επιτροπή δεν έχει την εξουσία να εκτιμήσει κατά πόσον το τροποποιημένο σχέδιο συμβιβάζεται προς το άρθρο 92 της Συνθήκης, διότι στην εκτίμηση αυτή έχει ήδη προβεί στο πλαίσιο της διαδικασίας που περατώθηκε με την απόφαση εγκρίσεως του γενικού καθεστώτος.
- 87 Κατά την κρίση, όμως, του Πρωτοδικείου, το γεγονός ότι, εν προκειμένω, η προσβαλλόμενη απόφαση εκδόθηκε — και ορθώς — βάσει και μόνον εξετάσεως που περιορίστηκε στον έλεγχο της τηρήσεως των όρων που ετίθεντο με την απόφαση εγκρίσεως του γενικού καθεστώτος δεν αρκεί, αφ' εαυτού, για να τη χαρακτηρίσει ως μέτρο διαχειρίσεως ή διοικήσεως. Συναφώς, το Πρωτοδικείο επισημαίνει ότι, και αν ακόμη η προσβαλλόμενη απόφαση εξεδόθη χωρίς να ήταν αναγκαία η εξέταση του κατά πόσον συμβιβαζόταν το τροποποιημένο σχέδιο με το άρθρο 92 της Συνθήκης, η Επιτροπή δεν μπορούσε να περιοριστεί στη εξέταση του αν το σχέδιο πληρούσε επακριβώς τους όρους της αποφάσεως με την οποία είχε εγκριθεί το γενικό καθεστώς, ιδίως όσον αφορά το ποσοστό συμμετοχής των ενισχύσεων και τις περιφέρειες στις οποίες θα εδίδοντο οι ενισχύσεις. Πράγματι, το άρθρο 9 της αποφάσεως 88/318 ορίζει τα εξής: «Κατά την εφαρμογή της παρούσας απόφασης, η Ιταλία υποχρεούται να τηρήσει τις διατάξεις και τους κοινοτικούς κανονισμούς που ισχύουν ή θα θεσπισθούν από τα κοινοτικά όργανα σχετικά με τον συντονισμό των διαφόρων τύπων ενισχύσεως στους τομείς της βιομηχανίας, γεωργίας και αλιείας.»

88 Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι μια απόφαση περί εγκρίσεως κρατικής ενισχύσεως, η οποία ενέχει έλεγχο της τήρησης ενός όρου, όπως είναι ο τιθέμενος με το άρθρο 9 της αποφάσεως 88/318, δεν μπορεί — στην προκειμένη τουλάχιστον περίπτωση — να χαρακτηρισθεί ως «μέτρο διαχειρίσεως ή διοικήσεως».

89 Στο σημείο αυτό, πρέπει να σημειωθεί ότι η Επιτροπή υποστήριξε, κατά την επ' ακροατηρίου συζήτηση, ότι παρόμοιος όρος περιέχεται σε όλες τις αποφάσεις της με τις οποίες εγκρίνεται γενικό καθεστώς ενισχύσεων, εκφράζει δε μια αυτονόητη επιταγή, της οποίας την τήρηση ελέγχουν οι υπηρεσίες της κατά τρέχουσα πρακτική σε όλες της τις αποφάσεις τις αφορώσες κρατικές ενισχύσεις.

90 Πάντως, όσον αφορά την ενίσχυση υπέρ της παραγωγής αμύλου, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι — όπως είπε η ίδια η Επιτροπή — χρειάστηκε να καταργηθεί, για να πληρωθεί ο όρος του άρθρου 9 της αποφάσεως 88/318, εφόσον το άμυλο είναι ένας τομέας για τις επενδύσεις του οποίου αποκλείεται η κοινοτική χρηματοδότηση [βλ., στην ισχύουσα κατά τον χρόνο των επιδίκων πραγματικών περιστατικών μορφή του, τον κανονισμό (ΕΟΚ) 866/90 του Συμβουλίου, της 29ης Μαρτίου 1990, για τη βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας των γεωργικών προϊόντων (ΕΕ 1990, L 91, σ. 1, στο εξής: κανονισμός 866/90), καθώς και το παράρτημα της αποφάσεως 90/342/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 7ης Ιουνίου 1990, σχετικά με τη θέσπιση των κριτηρίων επιλογής που πρέπει να λαμβάνονται υπόψη για τις επενδύσεις που αφορούν τη βελτίωση των συνθηκών μεταποίησης και εμπορίας των αγροτικών προϊόντων και προϊόντων δασοκομίας (ΕΕ 1990, L 163, σ. 71, στο εξής: απόφαση 90/342)]. Περαιτέρω, η Επιτροπή δήλωσε ότι ο αποκλεισμός της κοινοτικής χρηματοδότησεως για ορισμένους τομείς γεωργικών προϊόντων εφαρμόζεται, κατά πάγια πρακτική, κατ' αναλογία και για τις κρατικές ενισχύσεις. Ωστόσο, όπως προκύπτει από την προσβαλλόμενη απόφαση, το τελικώς εγκριθέν πρόγραμμα επενδύσεων αφορά τη δημιουργία ετησίου παραγωγικού δυναμικού παραγωγής αμύλου 150 000 περίπου τόννων. Επ' αυτού, το Πρωτοδικείο τονίζει ότι η Επιτροπή εξήγησε την έγκρισή της από τον όρον ότι η παραγωγή αμύλου της Italgani, στο πλαίσιο του επιδίκου προγράμματος, θα περιοριζόταν αυστηρώς στις ανάγκες της δικής της παραγωγής παραγώγων προϊόντων. Αυτός όμως ο όρος προϋποθέτει ότι, στην τελική του μορφή, το πρόγραμμα άγει στη συνέπεια της άμεσης ή — στην περίπτωση ολοκληρωμένου σχεδίου — έμμεσης επιδοτήσεως

της παραγωγής αμύλου της Italgiani· όντως, εάν δεν συνέβαινε αυτό, η Επιτροπή δεν θα μπορούσε να εξαρτήσει την έγκρισή της από έναν όρο αφορώντα τη χρήση της παραγωγής αυτής. Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι αυτή η αντίφαση μεταξύ των ισχυρισμών της Επιτροπής στο πλαίσιο της ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασίας αφενός και του ίδιου του γράμματος της επίδικης αποφάσεως αφετέρου εγείρει αμφιβολίες ως προς το σύμφωνον αυτής προς τους κανόνες της κοινής γεωργικής πολιτικής.

- 91 Επί πλέον, όσον αφορά την ενίσχυση για την παραγωγή προϊόντων παραγωγών του αμύλου, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι η Επιτροπή, όταν κίνησε τη διαδικασία του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης, έλεγε, με την ανακοίνωσή της προς τους ενδιαφερομένους, ότι, «για να μη διαταραχθεί η ισορροπία της παραγωγής προϊόντων που παράγονται από το άμυλο, νέες διέξοδοι διάθεσης πρέπει να οδηγήσουν σε νέες χρήσεις». Συναφώς, το Πρωτοδικείο τονίζει ότι, στο πλαίσιο της τότε ισχύουσας κανονιστικής ρυθμίσεως, προκύπτει από το παράρτημα της αποφάσεως 90/342 ότι αποκλείεται κοινοτική χρηματοδότηση για επενδύσεις υπέρ παραγωγών του αμύλου προϊόντων, αν δεν παρέχονται απτά στοιχεία για την ύπαρξη δυνητικών αγορών διαθέσεως. Κατά συνέπεια, πρέπει να διαπιστωθεί ότι η Επιτροπή, με την ανακοίνωσή της προς τους ενδιαφερομένους, εξέθεσε τα κριτήρια που έπρεπε να ισχύσουν για την επιλογή των επενδύσεων που μπορούν να τύχουν κοινοτικής χρηματοδοτήσεως, όσον αφορά τα παράγωγα του αμύλου προϊόντα. Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, όμως, ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν περιέχει καμμία διάταξη περιέχουσα τον όρο ότι η νέα παραγωγή προϊόντων παραγωγών του αμύλου έπρεπε να άγει σε νέες χρήσεις· επί πλέον, δεν περιέχει καν μνεία του ότι η διαδικασία του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης κινήθηκε κατά ενισχύσεων προοριζομένων για την παραγωγή παραγωγών του αμύλου προϊόντων.

- 92 Κατά την ενώπιον του Πρωτοδικείου διαδικασία, η Επιτροπή υποστήριξε — αντιθέτως προς ό,τι αναφέρεται στο κείμενο της παραπάνω ανακοινώσεως — ότι η ρύθμιση περί των κοινοτικών χρηματοδοτήσεων δεν εφαρμόζεται κατ' αναλογία στις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της παραγωγής παραγωγών του αμύλου προϊόντων. Προς στήριξη της θέσεως αυτής, η Επιτροπή παρέπεμψε στο άρθρο 16, παράγραφος 5, του κανονισμού 866/90 το οποίο ορίζει τα εξής:

«Τα κράτη μέλη είναι δυνατό να λαμβάνουν, στα πλαίσια εφαρμογής του παρόντος κανονισμού, μέτρα ενίσχυσης των οποίων οι προϋποθέσεις ή οι όροι χορήγησης αποκλίνουν από τους προβλεπόμενους στον παρόντα κανονισμό ή των οποίων τα ποσά υπερβαίνουν τα προβλεπόμενα ανώτατα όρια, με την επιφύλαξη ότι τα εν λόγω μέτρα συμφωνούν με τα άρθρα 92, 93 και 94 της Συνθήκης.» Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, όμως, ότι η διάταξη αυτή δεν παρέχει έρεισμα στη διάκριση την οποία επιχειρεί η Επιτροπή μεταξύ αποκλεισμού της κοινοτικής χρηματοδοτήσεως για κλάδους προϊόντων, ο οποίος ισχύει κατ' αναλογία επί κρατικών ενισχύσεων, αφενός και αποκλεισμού της κοινοτικής χρηματοδοτήσεως για άλλους κλάδους όπου δεν ισχύει αυτή η αναλογική εφαρμογή αφετέρου. Περαιτέρω, η Επιτροπή δεν έδωσε καμμία εξήγηση για τον λόγο για τον οποίο άλλαξε, όπως φαίνεται, γνώμη κατά τη διοικητική διαδικασία.

- 93 Υπ' αυτές τις συνθήκες και χωρίς να είναι αναγκαίο — προς επίλυση του ζητήματος αν η προσβαλλόμενη απόφαση μπορεί να χαρακτηριστεί ως μέτρο διαχείρισεως ή διοικήσεως — να αποφανθεί οριστικώς το Πρωτοδικείο επί των πτυχών αυτών, επιβάλλεται η διαπίστωση ότι η εφαρμογή του άρθρου 9 της αποφάσεως 88/318 εγείρει, στην υπό κρίση περίπτωση, ζητήματα αρχής αφενός μεν για το αν η παραγωγή αμύλου της αποδέκτριας των ενισχύσεων εταιρίας θα επιδοτηθεί άμεσα ή έμμεσα, αφετέρου δε για το αν η ρύθμιση περί των κοινοτικών χρηματοδοτήσεων πρέπει να εφαρμόζεται κατ' αναλογία και στις κρατικές ενισχύσεις υπέρ της παραγωγής παραγώγων του αμύλου προϊόντων.
- 94 Το Πρωτοδικείο συμπεραίνει ότι, και αν ακόμη υποτεθεί ότι ο όρος του άρθρου 9 της αποφάσεως 88/318 είναι ένας όρος τον οποίον οι υπηρεσίες της Επιτροπής κατά τρέχουσα πρακτική περιλαμβάνουν σε όλες τις αποφάσεις περί κρατικών ενισχύσεων, ο έλεγχος της τηρήσεως του όρου αυτού απαιτούσε, στην προκειμένη περίπτωση, μια τόσο εμπειριστατωμένη εξέταση πραγματικών και νομικών ζητημάτων, ώστε η προσβαλλόμενη απόφαση να μη μπορεί να χαρακτηριστεί ως μέτρο διαχείρισεως ή διοικήσεως.
- 95 Από τα προεκτεθέντα προκύπτει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση δεν μπορούσε να εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση.

- 96 Πρέπει, επομένως, να εξετασθεί το επιχείρημα της Επιτροπής ότι η προσβαλλόμενη απόφαση, και αν ακόμη δεν μπορούσε να εκδοθεί κατ' εξουσιοδότηση, δεν εκδόθηκε κατά παράβαση των κανόνων που αφορούν τη διαδικασία εκδόσεως των αποφάσεών της. Συναφώς, η Επιτροπή υποστήριξε αφενός μεν ότι το σώμα των επιτρόπων έλαβε την απόφασή του βάσει λεπτομερούς και διεξοδικού σχεδίου επιστολής προς την Ιταλική Κυβέρνηση, αφετέρου δε ότι ο R. Mac Sharry απλώς περιέβαλε αυτό το σχέδιο επιστολής με τη μορφή τυπικής αποφάσεως.
- 97 Όσον αφορά την αρχή της συλλογικότητας, το Δικαστήριο έχει κρίνει, με την προμνησθείσα απόφαση PVC, ότι η τήρηση της αρχής αυτής, και ειδικότερα η ανάγκη λήψεως των αποφάσεων από κοινού από τα μέλη της Επιτροπής, ενδιαφέρει κατ' ανάγκην τα υποκείμενα δικαίου τα οποία αφορούν τα έννομα αποτελέσματα των αποφάσεων υπό την έννοια ότι τα υποκείμενα δικαίου πρέπει να έχουν τη βεβαιότητα ότι οι αποφάσεις αυτές πράγματι ελήφθησαν από το συλλογικό όργανο και ανταποκρίνονται επακριβώς στη βούλησή του.
- 98 Στην ίδια απόφαση, το Δικαστήριο προσέθεσε: «Τούτο ισχύει ιδίως όσον αφορά πράξεις, όπως η προκειμένη, ρητώς χαρακτηριζόμενες ως αποφάσεις, τις οποίες εκδίδει η Επιτροπή δυνάμει των άρθρων 3, παράγραφος 1, και 15, παράγραφος 2, στοιχείο α', του κανονισμού 17 του Συμβουλίου, της 6ης Φεβρουαρίου 1962, πρώτου κανονισμού εφαρμογής των άρθρων 85 και 86 της Συνθήκης ΕΟΚ (ΕΕ ειδ. έκδ. 08/001, σ. 25), κατά επιχειρήσεων ή ενώσεων επιχειρήσεων, προκειμένου να γίνονται σεβαστοί οι κανόνες του ανταγωνισμού, και με τις οποίες διαπιστώνονται [...] παραβάσεις των κανόνων αυτών, απευθύνονται εντολές προς τις επιχειρήσεις και τους επιβάλλονται χρηματικές κυρώσεις» (σκέψη 68). Το Δικαστήριο κατέληξε στο συμπέρασμα ότι μόνο ορθογραφικές ή γραμματικές προσαρμογές μπορούσαν να επενεχθούν στο κείμενο της κρινομένης πράξεως μετά την έγκρισή της από το συλλογικό όργανο (σκέψη 68).
- 99 Πρέπει να σημειωθεί ότι, όπως προκύπτει ρητά από την απόφαση PVC, οι αποφάσεις που εκδίδονται κατ' εφαρμογήν των κανόνων περί ανταγωνισμού, όπως η τότε υπό κρίση, μνημονεύονται σ' αυτήν απλώς ως παράδειγμα περιπτώσεως αυστηρής εφαρμογής της αρχής της συλλογικότητας. Στην περίπτωση εκείνη, η προσβαλλόμενη απόφαση είχε εκδοθεί κατόπιν διαδικασίας κινήσεως βάσει

του άρθρου 93, παράγραφος 2, της Συνθήκης. Τέτοιου είδους αποφάσεις, που εκφράζουν την τελική κρίση της Επιτροπής για τον αν μια ενίσχυση συμβιβάζεται με τη Συνθήκη ή — όπως στην προκειμένη περίπτωση — με γενικό καθεστώς ενισχύσεων, επηρεάζουν όχι μόνο το κράτος μέλος στο οποίο απευθύνεται η απόφαση, αλλά και τον αποδέκτη της προβλεπομένης ενισχύσεως, καθώς και τους ανταγωνιστές του.

100 Στην κρινόμενη εδώ περίπτωση, κατά τη συνεδρίαση της 31ης Ιουλίου 1991, υποβλήθηκε στο σώμα των επιτρόπων απλώς ένα σχέδιο επιστολής προς την Ιταλική Κυβέρνηση, το οποίο αφορούσε το τελικό σχέδιο ενισχύσεων και δεν περιείχε κανένα διατακτικό. Το σχέδιο αυτό όχι μόνο δεν αποτελούσε — όπως υποστήριξε η Επιτροπή — λεπτομερές και διεξοδικό σχέδιο αποφάσεως, αλλά και πολλές παράγραφοι και πίνακες του χρειάστηκε να συμπληρωθούν στην τελική μορφή της αποφάσεως, όπως, π.χ., τα μεγέθη των εισαγωγών και εξαγωγών των επιδίκων προϊόντων, της προβλεπομένης παραγωγής της αποδέκτης των ενισχύσεων εταιρίας και του συνολικού ύψους των προβλεπομένων ενισχύσεων.

101 Επί πλέον, ορισμένα από τα μεγέθη που περιείχοντο στο σχέδιο επιστολής τροποποιήθηκαν στην τελική απόφαση, όπως, π.χ., τα αφορώντα το ποσοστό συμμετοχής των ενισχύσεων. Το Πρωτοδικείο τονίζει, σχετικώς, ότι το σχέδιο επιστολής αναφέρει — πράγμα που δεν μνημονεύεται στην προσβαλλόμενη απόφαση — ότι «πρέπει, εξ άλλου, να διαπιστωθεί ότι το ποσοστό συμμετοχής των προβλεπομένων ενισχύσεων αντιστοιχεί τόσο προς το ύψος των ενισχύσεων που έχουν επιτραπεί στο πλαίσιο της θέσεως της Επιτροπής της 1ης Μαρτίου 1986 (ζύμες, πρωτεΐνες, βιοαποικοδομήσιμο πλαστικό), όσο και προς το ύψος των ενισχύσεων που έχουν επιτραπεί στο πλαίσιο του κανονισμού (ΕΟΚ) 866/90, οι οποίες εφαρμόζονται αναλογικώς στις εθνικές ενισχύσεις (ψύξη οπωροκηπευτικών, πλην των τοματών, αχλαδιών και ροδακίνων, και γλυκόζη). Αυτά τα ποσοστά συμμετοχής είναι επίσης σύμφωνα προς τους όρους που θέτει η απόφαση της Επιτροπής της 2ας Μαρτίου 1988, με την οποία εγκρίθηκε το καθεστώς του νόμου 64/86». Το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η παράγραφος αυτή δίνει την εντύπωση ότι οι διατάξεις περί κοινοτικής χρηματοδοτήσεως εφαρμόζονται, κατά γενικό κανόνα, στις κρατικές ενισχύσεις και ότι οι διατάξεις αυτές τηρήθηκαν εν προκειμένω. Όπως όμως υπεμνήσθη ανωτέρω (σκέψη 91), όπως προκύπτει από το παράρτημα της αποφάσεως 90/342, αποκλείεται κοινοτική χρηματοδότηση για επενδύσεις υπέρ παραγώγων του αμύλου προϊόντων, αν δεν παρέχονται απτά στοιχεία για την ύπαρξη δυνητικών αγορών διαθέσεως.

- 102 Το Πρωτοδικείο διαπιστώνει, κατά συνέπεια, ότι το σχέδιο επιστολής προς την Ιταλική Κυβέρνηση δεν περιέχει καμμία ένδειξη για το ότι η προσβαλλόμενη απόφαση αντανάκλα, στην πραγματικότητα, μεταβολή της γνώμης της Επιτροπής — σε σχέση προς τη θέση που είχε εκφράσει με την ανακοίνωσή της προς τους ενδιαφερομένους — όσον αφορά την αναλογική εφαρμογή επί κρατικών ενισχύσεων των κανόνων περί κοινοτικής χρηματοδοτήσεως.
- 103 Υπ' αυτές τις συνθήκες, και αν ακόμη υποτεθεί ότι το σώμα των επιτρόπων μπορεί — για αποφάσεις όπως η εδώ υπό κρίση — να αφήνει σε συγκεκριμένο μέλος της το έργο να δώσει τελική μορφή σε μια απόφαση την οποία το σώμα έχει εγκρίνει κατ' αρχήν, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι, εν προκειμένω, δεν μπορεί να θεωρηθεί ότι το συλλογικό όργανο ενέκρινε, καθ' όλα της τα πραγματικά και νομικά στοιχεία, την προσβαλλόμενη απόφαση. Εξ αυτού το Πρωτοδικείο συμπεραίνει ότι οι τροποποιήσεις που επήλθαν στο σχέδιο επιστολής προς την Ιταλική Κυβέρνηση υπερβαίνουν κατά πολύ τις τροποποιήσεις που μπορούσαν να επέλθουν στην απόφαση του συλλογικού οργάνου σύμφωνα με την αρχή της αναλογικότητας.
- 104 Δέον να προστεθεί ότι, κατά την προαναφερθείσα συνεδρίαση, το σώμα των επιτρόπων δεν ενέκρινε κανένα κείμενο σχετικό με την τελική απόφαση· πράγματι, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της συνεδριάσεως της 31ης Ιουλίου 1991, το σώμα αποφάσισε «να εξουσιοδοτήσει τον επίτροπο Mac Sharry, σε συνεργασία με τον πρόεδρο, να δώσει την οριστική μορφή στην έγκριση του νέου μηχανισμού ενισχύσεων (...) με τον τύπο αποφάσεως θέτουσας όρους»· τα εν λόγω πρακτικά δεν περιέχουν κανένα στοιχείο που να προδίδει ότι ο ορισθείς επίτροπος δεσμευόταν από τη διατύπωση του σχεδίου επιστολής που είχε υποβληθεί στο σώμα. Πράγματι, μια σύγκριση μεταξύ του κειμένου του υποβληθέντος στο σώμα σχεδίου επιστολής και του κειμένου της προσβαλλομένης αποφάσεως αποκαλύπτει ότι, έστω και αν τα δύο έγγραφα αναφέρονται, γενικά, στα ίδια πραγματικά και νομικά ζητήματα, η προσβαλλόμενη απόφαση, σε σύγκριση προς το σχέδιο επιστολής, συνετάχθη σχεδόν εξ ολοκλήρου απ' την αρχή και ένας μικρός μόνον αριθμός παραγράφων παρέμεινε αμετάβλητος. Υπ' αυτές τις συνθήκες, το Πρωτοδικείο είναι αναγκασμένο να διαπιστώσει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση εξεδόθη κατ' εξουσιοδότηση κατά παράβαση του άρθρου 27 του εσωτερικού κανονισμού της Επιτροπής.
- 105 Δέον, εξ άλλου, να προστεθεί ότι, και αν ακόμη υποτεθεί ότι η προσβαλλόμενη απόφαση μπορεί να θεωρηθεί ως εκδοθείσα από το σώμα των επιτρόπων, η Επιτροπή παρέβη, ούτως ή άλλως, το άρθρο 12, πρώτο εδάφιο, του εσωτερικού

της κανονισμού, παραλείποντας να προβεί στην κύρωση της επίδικης αποφάσεως όπως προβλέπει το άρθρο αυτό (βλ. προαναφερθείσα απόφαση PVC, σκέψεις 74 έως 77).

- 106 Τέλος, όσον αφορά το ζήτημα αν η απόφαση πάσχει τέτοια τυπικά ελαττώματα ώστε να πρέπει να θεωρηθεί ανυπόστατη, το Πρωτοδικείο διαπιστώνει ότι, όπως προκύπτει από τα πρακτικά της συνεδριάσεως του σώματος της 31ης Ιουλίου 1991, το σώμα ρητώς αποφάσισε να εκδώσει την προσβαλλόμενη απόφαση κατ' εξουσιοδότηση. Παρ' όλον ότι η απόφαση έπρεπε να εκδοθεί από το ίδιο το σώμα, το Πρωτοδικείο θεωρεί ότι η βαρύτητα του τυπικού αυτού ελαττώματος δεν φαίνεται να είναι τόσο πρόδηλη, ώστε να πρέπει η εν λόγω απόφαση να θεωρηθεί ανυπόστατη (βλ., στην ίδια κατεύθυνση, προαναφερθείσα απόφαση PVC, σκέψεις 49 έως 52).
- 107 Από το σύνολο των προεκτεθέντων προκύπτει ότι η προσβαλλόμενη απόφαση πρέπει να ακυρωθεί, χωρίς να είναι αναγκαίο να εξετασθούν οι λοιποί λόγοι τους οποίους προέβαλαν οι προσφεύγουσες.

Επί των δικαστικών εξόδων

- 108 Δυνάμει του άρθρου 87, παράγραφος 2, του Κανονισμού Διαδικασίας, ο ηττηθείς διάδικος καταδικάζεται στα δικαστικά έξοδα, εφόσον υπήρχε σχετικό αίτημα. Επειδή η Επιτροπή ηττήθηκε κατά το κύριο μέρος των ισχυρισμών της, οι δε προσφεύγουσες διατύπωσαν σχετικό αίτημα, πρέπει να καταδικασθεί, πέρα από τα δικά της, και στα δικαστικά έξοδα των προσφευγουσών.
- 109 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 4, πρώτο εδάφιο, του ίδιου κανονισμού, τα κράτη μέλη που παρενόησαν στη δίκη φέρουν τα δικαστικά τους έξοδα. Η Γαλλική Δημοκρατία θα φέρει, επομένως, τα δικά της δικαστικά έξοδα.

- 110 Κατά το άρθρο 87, παράγραφος 4, δεύτερο εδάφιο, του ίδιου κανονισμού, το Πρωτοδικείο μπορεί να αποφασίσει ότι ο παρεμβαίνων, ακόμη και όταν δεν είναι ούτε κράτος μέλος ούτε κοινοτικό όργανο, θα φέρει τα δικαστικά του έξοδα. Επειδή η παρεμβαίνουσα Italgrani παρενέβη υπέρ της Επιτροπής, πρέπει να υποχρεωθεί να φέρει τα δικά της δικαστικά έξοδα. Εφόσον η παρεμβαίνουσα Casillo Grani δεν έχει πλέον έννομο συμφέρον προς επίλυση της διαφοράς, το Πρωτοδικείο κρίνει δίκαιο να την υποχρεώσει να φέρει επίσης τα δικαστικά της έξοδα.

Για τους λόγους αυτούς,

ΤΟ ΠΡΩΤΟΔΙΚΕΙΟ (δεύτερο πενταμελές τμήμα)

αποφασίζει:

- 1) **Ακυρώνει την απόφαση 91/474/ΕΟΚ της Επιτροπής, της 16ης Αυγούστου 1991, σχετικά με τις ενισχύσεις που χορήγησε η Ιταλική Κυβέρνηση στην εταιρεία Italgrani για την ίδρυση συγκροτήματος γεωργικών προϊόντων διατροφής στο Mezzogiorno.**
- 2) **Απορρίπτει την προσφυγή κατά τα λοιπά.**
- 3) **Η Επιτροπή φέρει τα δικαστικά της έξοδα και τα δικαστικά έξοδα των προσφευγουσών.**
- 4) **Κάθε παρεμβαίνουσα φέρει τα δικαστικά της έξοδα.**

Vesterdorf

Barrington

Saggio

Kirschner

Καλογερόπουλος

Δημοσιεύθηκε σε δημόσια συνεδρίαση στο Λουξεμβούργο στις 27 Απριλίου 1995.

Ο Γραμματέας

Ο Πρόεδρος

H. Jung

B. Vesterdorf